

VÝROČNÍ ZPRÁVA

o činnosti a hospodaření za rok 2023

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

ZPRÁVA O ČINNOSTI

Zpracovala: PhDr. Hana Mžourková, Ph.D.
Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
<http://www.ujc.cas.cz>

Fotografie s. 7, 9, 10, 13, 15 © Jana Plavec SSČ AV ČR, s. 16, 19 © Hana Mžourková

OBSAH

I. Informace o složení orgánů veřejné výzkumné instituce a o jejich činnosti či o jejich změnách	6
a) Výchozí složení orgánů pracoviště	6
b) Změny ve složení orgánů	7
c) Informace o činnosti orgánů	7
II. Informace o změnách zřizovací listiny	8
III. Ústav pro jazyk český jako výzkumné pracoviště i služba veřejnosti	8
Hodnocení hlavní vědecké činnosti pracoviště	8
a) Vědecká činnost instituce	8
b) Aktivity ústavu určené široké veřejnosti	8
c) Shrnutí vědecké činnosti jednotlivých oddělení	8
d) Tuzemské vědecké akce	13
e) Infrastruktura	13
f) Popularizace	14
g) Ocenění	17
Spolupráce s vysokými školami	17
Spolupráce s jinými subjekty a s podnikatelskou sférou	17
Mezinárodní spolupráce	18
IV. Hodnocení jiné činnosti	19
V. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce	19
VI. Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj	19
VII. Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště	20
VIII. Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí	20
IX. Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů	20
X. Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	21
Příloha 1: Vzdělání a vzdělávání pracovníků ústavu	23
Příloha 2: Pedagogická činnost pracovníků ústavu	23
Příloha 3: Projekty a granty	24
Příloha 4: Časopisy vydávané nebo spoluvydávané ústavem	26

I. Informace o složení orgánů veřejné výzkumné instituce a o jejich činnosti či o jejich změnách

a) Výchozí složení orgánů pracoviště

Ředitel pracoviště: **PhDr. Martin Prošek, Ph.D.**

jmenován s účinností od 1. 10. 2016, do druhého funkčního období jmenován od 1. 10. 2021.

Rada pracoviště zvolena dne 24. 1. 2022 (s funkčním obdobím od 19. 2. 2022):

předseda: **doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc.**, ÚJČ AV ČR

místopředseda: **doc. Mgr. Vít Boček, Ph.D.**, ÚJČ AV ČR

členové: doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., Univerzita Karlova, Praha
 Mgr. Václav Čermák, Ph.D., SLÚ AV ČR
 PhDr. Robert Dittmann, Ph.D., Univerzita Karlova, Praha
 PhDr. Martina Ireinová, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 Mgr. Petr Kaderka, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 doc. PhDr. Karel Komárek, Ph.D., Univerzita Palackého, Olomouc
 (s funkčním obdobím od 8. 3. 2020; za doc. Dr. Phil. Markuse Gigera, kterému skončilo funkční období k 7. 3. 2020)
 prof. Mgr. Pavel Kosek, Ph.D., Masarykova univerzita, Brno
 PhDr. Hana Mžourková, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 PhDr. Kamila Smejkalová, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 Mgr. Štěpán Šimek, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 PhDr. Pavel Štěpán, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 Mgr. Kateřina Voleková, Ph.D., ÚJČ AV ČR
 doc. PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D., ÚJČ AV ČR

Dozorčí rada jmenována dne 1. 5. 2022 ve složení:

předseda: **Ing. Pavel Janáček, Ph.D.**, ÚČL AV ČR

místopředsedkyně: **Mgr. Markéta Pytlíková, Ph.D.**, ÚJČ AV ČR

členové: PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., ÚSD AV ČR
 prof. RNDr. Jan Hajič, Dr., Univerzita Karlova, Praha
 doc. PhDr. Luboš Jiráň, CSc., ARÚ AV ČR

b) Změny ve složení orgánů

V roce 2023 k žádným změnám ve složení orgánů nedošlo.

c) Informace o činnosti orgánů**Ředitel**

Ředitel ve svém funkčním období vykonával úkoly stanovené zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění a v souladu s ostatními právními předpisy. V součinnosti s Radou ÚJČ AV ČR a s Dozorčí radou ÚJČ AV ČR se zaměřil na koncepci rozvoje vědecké činnosti ÚJČ AV ČR a zajištění optimálních organizačních a finančních podmínek pro vědecké bádání. Během roku poskytoval součinnost pro hladký průběh bezúplatného převodu budovy Washingtonova 1569/21 pro dislokaci pražské části ÚJČ AV ČR.

Rada pracoviště

Rada ÚJČ AV ČR zasedala 9. 2. 2023, 30. 3. 2023, 8. 6. 2023 a 2. 11. 2023. Projednala a schválila výroční zprávu ÚJČ za rok 2022, schválila návrh rozpočtu na rok 2023 a střednědobý výhled rozpočtu na roky 2024 a 2025. Schválila převod hospodářského výsledku za rok 2022 do rezervního fondu. Vzala na vědomí účetní závěrku a zprávu auditora za rok 2022 a schválila aktualizaci přílohy vnitřního mzdového předpisu ÚJČ. Projednala a schválila podání grantů a projektových přihlášek. Ocenila snahu vedení ústavu o získání nového sídla ÚJČ, která byla v roce 2023 úspěšně završena a budova ve Washingtonově ulici 1569/21, Praha 1 byla bezúplatně převedena do majetku ústavu. Souhlasila se zahájením prací na přípravě Etymologického slovníku jazyka staročeského, sledovala stav vědecké výchovy v ÚJČ a projednala návrhy na udělení Fellowshipu Josefa Dobrovského zahraničním badatelům a návrh podání žádosti o zařazení do Programu podpory lidských zdrojů – postdoktorandů. Usnesení z jednání Rady ÚJČ AV ČR jsou uvedena na adrese <http://www.ujc.cas.cz/o-ustavu/rada-ujc/>.

Dozorčí rada

Dozorčí rada ÚJČ AV ČR zasedala 1. 3. 2023, 26. 5. 2023 a 13. 12. 2023. Projednala a vzala na vědomí výroční zprávu o činnosti ÚJČ AV ČR za rok 2022, informace o účetní závěrce a zprávu auditora o ověření účetní závěrky ÚJČ AV ČR za rok 2022. Vzala na vědomí návrh rozpočtu ÚJČ AV ČR na rok 2023 a výhledy financování do roku 2025. Určila auditorskou firmu Angel's Auditing, s. r. o., pro ověření účetní závěrky ÚJČ AV ČR za rok 2023. Schválila zprávu o činnosti Dozorčí rady ÚJČ AV ČR za rok 2022 a vyjádřila se k manažerským schopnostem ředitele ÚJČ AV ČR ve vztahu k pracovišti. Vzala na vědomí informaci o přípravě Plánu genderové rovnosti, o výzkumné činnosti ÚJČ a informaci o smlouvách ÚJČ AV ČR v registru smluv za 4. čtvrtletí roku 2022 a následující období do listopadu 2023. Vzala na vědomí informaci o současné situaci v převodu budovy ve Washingtonově ulici do vlastnictví ÚJČ AV ČR. Udělila předchozí písemné souhlasy k nabytí budovy ve Washingtonově ulici 1569/21, Praha 1 pro potřeby ÚJČ AV ČR formou bezúplatného převodu ve veřejném zájmu a k uzavření nájemní smlouvy mezi Ústavem informatiky AV ČR, v. v. i., jako

Ředitel ÚJČ
Martin Prošek

Místopředseda Rady ÚJČ
Vít Boček

pronajímatelem, a Ústavem pro jazyk český AV ČR, v. v. i., jako nájemcem (pro dočasné umístění kabinetu studia jazyků z důvodu rekonstrukce budovy v Hyberské ulici). Souhlasila se záměrem vypsát výběrové řízení na zhotovení projektové dokumentace pro rekonstrukci budovy ve Washingtonově ulici 1569/21, Praha 1. Usnesení z jednání Dozorčí rady ÚJČ AV ČR, v. v. i., jsou uvedena na adrese <http://www.ujc.cas.cz/o-ustavu/dozorci-rada/>.

II. Informace o změnách zřizovací listiny

V roce 2023 nedošlo k žádným změnám zřizovací listiny.

III. Ústav pro jazyk český jako výzkumné pracoviště i služba veřejnosti

Hodnocení hlavní vědecké činnosti pracoviště

a) Vědecká činnost instituce

Hlavní vědeckou činností ÚJČ je výzkum v oblasti českého národního jazyka, jeho současného stavu a historického vývoje a jeho vztahu k jiným jazykům, zejména pokud jde o slovní zásobu, mluvnickou stavbu, slohovou diferenciaci a výstavbu textů, a dále v oblasti obecné jazykovědy a didaktiky jazyků včetně interdisciplinárních přesahů. ÚJČ získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení, provádí konzultační činnost a poskytuje služby ústavní knihovny. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá domácí i mezinárodní vědecká setkání, konference a semináře a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum, včetně specializované jazykové přípravy pracovníků AV ČR v českém jazyce i cizích jazycích se zaměřením na výzkum, vývoj a inovace.

b) Aktivity ústavu určené široké veřejnosti

Veškerou svou činnost ústav vykonává ve veřejném zájmu – tradičně plní svou společensky žádanou výzkumnou, vzdělávací a osvětovou roli. Z pohledu veřejnosti je ústav respektovanou autoritou v otázkách národního jazyka – z jeho jazykových příruček vychází obsah výuky českého jazyka na základních a středních školách i obsah učebnic a také se podle nich hodnotí výstupy v tomto předmětu. Podstatnou složkou činnosti ÚJČ je rovněž poskytování odborných posudků a stanovisek, poskytování služeb jazykové poradny a pořádání nejrůznějších školení, seminářů a letních škol pro učitele nebo pracovníky médií a státní správy. Svou činností ÚJČ přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi.

c) Shrnutí vědecké činnosti jednotlivých oddělení

Oddělení vývoje jazyka se věnovalo výzkumu historie českého jazyka, a to ve dvou hlavních oblastech: lexikologicko-lexikografické a textologicko-ediční. První oblast je zaměřena na studium a popis české slovní zásoby doby staré (od historických počátků do konce 15. století) a střední (od 16. století do národního obrození). V rámci výzkumu slovní zásoby bylo v [Elektronickém slovníku staré češtiny](#) zveřejněno 370 nových heslových statí. Excerptcí historických pramenů byla rozšiřována [Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny](#), popisující české lexikum humanistického a barokního období. V edičním modulu Vokabuláře webového

(<https://vokabular.ujc.cas.cz/modules/edicni/>) bylo v rámci textologicko-edičního úkolu zveřejněno 27 elektronických edic rukopisů i starých tisků, mj. čtyři středověké rukopisy z 15. století s textem zemského zákoníku **Maiestas Carolina** nebo **Evangelium sv. Lukáše** z osmi staročeských biblí, které bylo publikováno i v databázi **Diabible** (<https://diabible.ujc.cas.cz/>). V roce 2023 byla také vydána zásadní monografie K. Volekové, A. Svobodové a H. Kreisingerové **První tištěný žaltář**, která obsahuje kritickou edici významného českého překladu žaltáře z 15. století a završuje úspěšný tříletý grantový projekt.

V etymologickém oddělení probíhaly práce na prvním sešitu **Etymologického slovníku jazyka staročeského** a na digitalizaci **Etymologického slovníku jazyka staroslověnského**. Rovněž byly vydány čtyři publikace. První přináší výbor etymologických textů Josefa Miloslava Kořínka nazvaný **Exempla k metodice etymologizování**. Druhá kniha s titulem **Antonín Matzenauer. Život, dílo, korespondence** na dobovém pozadí pojednává o činnosti tohoto významného jazykovědce. Ve třetí publikaci nazvané **Irština ve slovanské střední Evropě** její autor Bohumil Vykypěl zkoumá možné stopy vlivu irštiny a iroskotské misie na slovanštinu v raněstředověké střední Evropě. Čtvrtá monografie **Etymologický slovník jazyka staroslověnského: tradice, kontexty, inspirace** bilancuje stejnojmenný grantový projekt, zasazuje jej do kontextu staroslověnské a etymologické lexikografie, v neposlední řadě otevírá nové pohledy na výzkum staroslověnské slovní zásoby i dalších slovanských jazyků.

Dialektologické oddělení zahájilo řešení dvou výzkumných projektů NAKI III (viz příloha 3). Kolektiv pracovníků oddělení ve spolupráci s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci vydal **Atlas nářečí českého jazyka – nominativ singuláru feminin**. Publikace obsahuje 35 analytických map znázorňujících prostorové rozšíření nářečních tvarů nominativu singuláru feminin, doprovodné mapy hláskových obměn, syntetické mapy dílčích typů pro jednotlivé vzory a mnoho dalšího. Pokračovaly práce na rozšiřování materiálu pro elektronickou verzi **Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku** – bylo uloženo cca 4 500 nových záznamů, probíhaly revize a úpravy zpracovaných hesel. Během terénních výzkumů pořídili členové oddělení nové zvukové záznamy pro **Archiv zvukových záznamů nářečních promluv** – v tomto ohledu je velmi cenná spolupráce se studenty z brněnské i pražské filozofické fakulty a se stážisty projektu Otevřená věda. Dále byl rozšiřován **Archiv lidového jazyka**, do nějž jsou ukládány i nově vzniklé diplomové práce zaměřené na nářeční problematiku a problematiku běžně mluveného jazyka ve městech (školitelé a oponenty prací byli pracovníci oddělení).

V oddělení gramatiky byla publikována monografie Vojtěcha Veselého s názvem **K presupozicím v češtině a jejich (ne)stálosti ve vztahu ke kontextu**, v níž jsou presupozice nahlédnuty z perspektivy užívání jazyka v komunikaci jako prostředek, který přispívá k soudržnosti textu. Probíhaly další práce na třetím a čtvrtém díle **Velké akademické gramatiky spisovné češtiny** a pokračovalo řešení grantu zaměřeného na reciproční slovesa (viz příloha 3).

Pracovníci oddělení stylistiky a sociolingvistiky se věnovali interdisciplinárnímu výzkumu komunikace v tradičních i nových médiích, výzkumu komunikace tváří v tvář v každodenních i institucionálních kontextech a výzkumu jazykové situace v České republice. Pokračovalo zkoumání problematiky jazykových zkoušek pro

Tamah Sherman,
zástupkyně ředitele pro zahraniční
spolupráci, pracovnice oddělení
stylistiky a sociolingvistiky

Jiří Rejzek,
vedoucí oddělení současné
lexikologie a lexikografie

získání trvalého pobytu v České republice a výzkum zkušeností s osvojováním češtiny mluvčími vietnamštiny, angličtiny, ruštiny nebo ukrajinštiny. Dále se rozvíjelo také bádání v oblasti stylu vědeckých textů, tradičního tématu oddělení, a to ve spolupráci s kolegy z Univerzity Karlovy a VŠB – Technické univerzity Ostrava (viz příloha 3).

V oddělení jazykové kultury pokračoval empirický výzkum jazykové kodifikace (v rámci grantového projektu podpořeného britskou agenturou AHRC; viz příloha 3). V Praze a v Tallinnu proběhly workshopy zlepšující kompetence pracovníků oddělení, a tím i služby jazykové poradny pro veřejnost. Rozšiřována byla lingvisticky strukturovaná **Databáze jazykových dotazů**, v níž bylo nově zpracováno a zrevidováno **490** odpovědí na telefonické a e-mailové dotazy. Do slovníkové části **Internetové jazykové příručky (IJP)** přibýlo přes **350** nových hesel a cca **3 500** hesel stávajících bylo zrevidováno. Byly doplněny **3** nové kapitoly, většina stávajících pak byla zrevidována v souvislosti s přípravou třetího vydání **Akademické příručky českého jazyka**, které je oproti vydání druhému rozšířeno o **13** nových kapitol. Probíhaly přípravy publikace, jež sdružuje více než **250** zajímavých dotazů pro jazykovou poradnu.

Kolektiv oddělení současné lexikologie a lexikografie pokračoval v přípravě **Akademického slovníku současné češtiny (ASSČ)**. Začátkem března bylo publikováno zhruba **1 700** hesel s náslovím **F** a **G**, na přelomu roku pak přibližně **2 600** hesel s náslovím **H** a **CH**. Zároveň probíhaly revize hesel od písmen **I** a **J** připravovaných k vydání. Pro databázi neologismů Neomat (www.neologismy.cz) bylo zpracováno více než **5 000** hesel, z nichž byla některá zapracována i do tematického okruhu covid-19, jež je součástí ASSČ.

Oddělení onomastiky doplnilo do **Slovníku pomístních jmen v Čechách** dalších **385** hesel. Pokračovalo ověřování osobních jmen pro účely jejich zápisu do matričních a osobních dokladů. Vzhledem ke změně zákona o soudních znalcích již ÚJČ tuto činnost nevykonává jako znalecký ústav, a proto jsou místo znaleckých posudků vydávána odborná stanoviska, která jsou však plně uznávána Ministerstvem vnitra a jednotlivými matrikami. O danou činnost, vykonávanou oddělením již od roku 2010, kdy bylo soudní znalectví zařazeno mezi služby poskytované ÚJČ veřejnosti, je stále velký zájem, počet vypracovaných stanovisek každoročně přesáhne několik set: v roce 2022 bylo poskytnuto **554** odborných stanovisek, v roce 2023 celkem **486**.

V roce 2023 byly uzavřeny tři projekty s odkladem hodnocení závěrečné zprávy, z toho dva byly řešeny v oddělení stylistiky a sociolingvistiky; konkrétně šlo o programový projekt **Frázová banka akademické češtiny a její využití ve výzkumu a výuce akademického psaní** a grantový projekt **Relevance jazykových zkoušek pro získání trvalého pobytu v životních drahách cizinců ze zemí mimo Evropskou unii žijících v České republice**. Třetí grantový projekt, pojmenovaný **Výstavba českých folklorních písňových textů z přelomu 18. a 19. století**, byl řešen v oddělení vývoje jazyka.

Byly zahájeny práce na čtyřech získaných programech, z toho na dvou v dialektologickém oddělení. V prvním, nazvaném **Atlas českého jazyka 2027: celouzemní výzkum nářečí českého jazyka po 50 letech** (NAKI III), je ÚJČ hlavním řešitelem; ve druhém, pojmenovaném **Jazyková paměť regionů České republiky. Metody strojového učení pro uchování, dokumentaci a prezentaci nářečí českého jazyka** (NAKI III), spoluřešitelem. Oddělení vývoje jazyka se stalo spoluřešitelem projektu **Historie češtiny v korpusovém kontinuu** (TAČR) a oddělení současné lexikologie a lexikografie

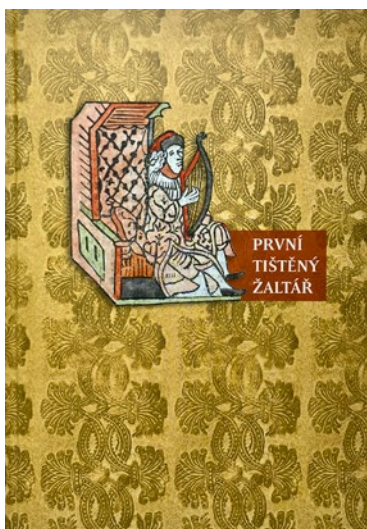
spolupříspěvkem projektu **Víceslovné jednotky pro digitální vzdělávání** (TAČR). Oddělení jazykové kultury se v roce 2023 podílelo na mezinárodním projektu **Tell me how to say it right!** (Erasmus+).

Pokračovala činnost v dalších projektech a grantech získaných v předešlých letech (viz příloha 3) a ve dvou dlouhodobých projektech řešených v rámci mezinárodní vědecké spolupráce: **Slovanském jazykovém atlasu** a **Evropském jazykovém atlasu**.

Nejvýznamnější publikace (řazeno abecedně podle jména autora)

- Beneš, M. – Kovářiková, D. – Smejkalová, K. – Kovářik, O.: The structuralist tradition meets empirical data: corpus data enhancing the Czech Internet Language Reference Book. *Word Structure*, 2023 (2–3), s. 233–257.
- Beneš, M. – Benešová, L.: Ztraceno v přepisu: ruská příjmení s písmenem ě v česky psaných textech. *Naše řeč*, 2023 (2), s. 110–123.
- Bičan, A. – Bichlmeier, A. – Blažek, V. – Boček, V. – Čajka, F. – Janyšková, I. – Karlíková, H. – Rejzek, J. – Vepřek, M. – Vykypěl, B. – Vykypělová, T.: *Etymologický slovník jazyka staroslověnského: tradice, kontexty, inspirace*. Praha: NLN, 2023. 156 s. ISBN 978-80-7422-939-8.
- Boček, V.: “Altaic” influences on “Slavic”. Remarks on a paper by Marek Stachowski. *Slavia*, 2023 (1), s. 66–81.
- Černá, A. M. – Hejdová, T. – Šimek, Š. – Vajdlová, M. (eds.): *Inspirace slovy. Sborník příspěvků k 70. narozeninám Petra Nejedlého*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2023. 331 s. ISBN 978-80-7649-051-2.
- Černá, A. M.: Názory Daniela Adama z Veleslavína na český jazyk. *Korpus – gramatika – axiologie*, 2023 (27), s. 3–21.
- Dvořáková, Ž.: Odraz rusko-ukrajinské války v urbanonymii a v jazykové krajině ostatních zemí. *Acta onomastica*, 2023 (1), s. 22–44.
- Dvořáková, Ž.: Jewish surname changes (sampling of Prague birth registries 1867–1918). *Genealogy*, (2023) 4, 10 s.
- Hoffmannová, J.: Doprovodný rozhovor a následné interview: možnosti analýzy transinterakčního managementu. *Jazykovedný časopis*, 2023 (2), s. 495–508.
- Homoláč, J. – Křen, M. – Kašpárková, A. – Etchegoyen Rosolová, K. – Hoffmannová, J. – Kaderka, P. – Kopecký, J. – Sherman, T. – Vondříčka, P.: *Akademické psaní a frázové banky*. *Slovo a slovesnost*, 2023 (4), s. 303–321.
- Ireinová, M. – Komárková, Z. – Koníček, J. – Kopecká, T. – Krch, T. – Kubeček, F. – Nétek, R. – Pňádková, P. – Spinková, S. – Stupňánek, B. – Šimečková, M. – Šipková, M. – Tesař, Š. – Vondráková, A. – Voženílek, V.: *Kriticky ohrožené jevy našich nářečí*. Brno: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2023. 139 s. ISBN 978-80-88211-21-1.
- Ireinová, M. – Voženílek, V. et al. *Atlas nářečí českého jazyka – nominativ singuláru feminin*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023. ISBN 978-80-244-6413-8.
- Kaderka, P.: Dialogical networking as a journalistic practice: The case of Czech television news production. *Discourse, Context & Media*, 2023 (54), č. článku 100715.
- Koníček, J. – Žejdlík, J. – Nétek, R. – Voženílek, V. – Ireinová, M.: *Tvorba nářečních map s využitím ArcGIS Maps for Adobe Creative Cloud*. *Arcrevu*, 2023 (1), s. 6–13.
- Kořínek, J. M.: *Exempla k metodice etymologizování*. B. Vykypěl, – T. Vykypělová (eds.). Praha: NLN, 2023. 111 s. ISBN 978-80-7422-906-0.
- Koupil, O., Timofejev, D.: Slavica u Filonomusa (1587): cerkovnoslavjanskije psalmy v češskoj jazykovej srede. *Zeitschrift für Slavische Philologie*, 2023 (2), s. 283–316.
- Koutová, M.: Do kostela na bohoslužbu, na mši, nebo na liturgii? K významům nejčastěji užívaných výrazů označujících křesťanské náboženské obřady. *Bohemistyka*, 2023 (4), s. 641–659.
- Mžourková, H. – Dvořáková, K.: „Většina z nás používá prosté Dobrý den“: výzkum postojů ke kontaktním formulím v současné české korespondenci. *Slovo a slovesnost*, 2023 (4), s. 273–302.
- Nekvapil, J. – Kaderka, P. – Smith, S.: Editorial: The changing shape of media dialogical networks. *Discourse, Context & Media*, 2023 (54), č. článku 100716.

- Nekvapil, J. – Sherman, T.: Kuaguo gongsi ruhe gaibian zhoubian yuyan huanjing: Laizi Jieke de guan cha [How multinational corporations change their linguistic environment: An observation from the Czech Republic.] *Yuyan Zhanlue Yanjiu / Chinese Journal of Language Policy and Planning*, 2023 (2), 40–51.
- Ostash, L.: Nové reálie v urbanonymii Ukrajiny. *Acta onomastica*, 2023 (1), s. 112–130.
- Sherman, T. – Tůma, F.: Claiming insufficient knowledge in pairwork and groupwork classroom activities. *Learning, Culture and Social Interaction*, 2023 (43), č. článku 100758.
- Schillová, A.: Adverbs derived from adjectival present participles in Polish, Slovak and Czech: A comparative corpus-based study. *Jazykovedný časopis*, 2023 (1), s. 119–129.
- Sláma, J.: Iničiální konsonantické fonestémy v češtině. *Bohemistyka*, 2023 (1), s. 39–54.
- Sláma, J. – Štěpánková, B.: Postavení ambipozic v češtině. *Slovo a slovesnost*, 2023 (2), s. 91–121.
- Sláma, J.: Haluzárna, bafačky a homokonec: Neologismy na webu Československé filmové databáze a jejich relevance pro lingvistickou teorii. *Časopis pro moderní filologii*, 2023 (1), s. 23–38.
- Svobodová, A. – Voleková, K. – Rychterová, P.: Old Czech Biblical prologues: A medieval reader's gateway to the study of the Bible. In: *Medieval Translations and their Readers*. P. Rychterová – J. Odstrčilík (eds.) Turnhout: Brepols, 2023, s. 87–109. ISBN 978-2-503-59190-2.
- Šemelík, M. – Kloudová, V.: Ge-... und Ge-...-e unter dem Mikroskop. Eine korpuslinguistische Betrachtung. In: *Wörter und Phraseme. Theoretische und praktische Exkurse*. L. Czajkowski – H. Poethe – A. Seiffert (eds.). Leipzig: Universität Leipzig, 2023, s. 102–122.
- Šemelík, M. – Lišková, M. – Křivan, J.: K modifikované koncepci Akademického slovníku současné češtiny. *Bohemistyka*, 2023 (2), s. 275–296.
- Šimečková, M.: Chléb v české lidové frazeologii. *Folia ethnographica*, 2023 (1), s. 25–37.
- Štícha, F.: Lidé s deštníky/deštníkem. K jednomu typu číselné shody. *Korpus – gramatika – axiologie*, 2023 (27), s. 53–61.
- Tvrdá, K.: Pražské předjaří perspektivou mediálních dialogických sítí. *Slovo a slovesnost*, 2023 (3), s. 201–223.
- Veselý, V.: *K presupozicím v češtině a jejich (ne)stálosti ve vztahu ke kontextu*. Praha: Ústav formální a aplikované lingvistiky, 2023. 160 s. ISBN 978-80-88132-19-6.
- Veselý, V.: Ke dvojznačnosti kvantovacích sloves a recipročních výrazů v konstrukcích s násobnými číslovkami. *Naše řeč*, 2023 (4), s. 195–226.
- Villnow Komárková, J.: Altkirchenslawische Terminologie des Weinbaus und der Weinproduktion: Herkunft und Entwicklung. *Slavia Centralis*, 2023 (2), s. 1–16.
- Voleková, K. – Svobodová, A. – Kreisingerová, H. (eds.): *První tištěný žaltář. Kritická edice staročeského překladu*. Dolní Břežany: Scriptorium, 2023. 345 s. ISBN 978-80-7649-046-8.
- Vondráček, M.: Lexicon of grammatical-semantic features: discontinuity. *Bohemistyka*, 2023 (1), s. 3–18.

- Vykypěl, B.: *Antonín Matzenauer. Život, dílo, korespondence*. Praha: NLN, 2023. 119 s. ISBN 978-80-7422-938-1.
- Vykypěl, B.: *Irština ve slovanské střední Evropě v raném středověku*. Praha: NLN, 2023. 53 s. ISBN 978-80-7422-923-7.
- Zirhutová, M.: Chestnut-motivated non-settlement names in Bohemia. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philological Sciences*, 2023 (2/100), s. 159–170.

Úplný seznam odborné produkce pracovníků ÚJČ je dostupný v databázi ASEP (<https://asep-analytika.lib.cas.cz/publikace/asep/ujc-a>).

d) Tuzemské vědecké akce

V roce 2023 uspořádalo 18.–20. 11. oddělení vývoje jazyka již po osmé mezioborové kolokvium **Historický text a jeho interpretace** věnované diachronní tematice.

Pracovníci ÚJČ pronesli čtyři přednášky pro **Kruh přátel českého jazyka**, čtyři pro **Jazykovědné sdružení ČR** a jednu pro **Kruh moderních filologů**.

e) Infrastruktura

Knihovna oddělení vědeckých informací ÚJČ se zaměřuje na lingvistickou a bohemistickou literaturu. Její fond ke konci roku 2023 obsahoval více než **57 300** svazků a přibližně **180** titulů aktuálně odebíraných domácích i zahraničních časopisů. Počet knihovních jednotek byl v roce 2023 navýšen o **211** titulů. Knihovna poskytuje výpůjční, rešeršní a reprodukční služby, je využívána především pracovníky ÚJČ, zaměstnanci dalších ústavů AV ČR, slouží však i studentům a široké veřejnosti. Úsek bibliografie analyticky zpracovává bohemistickou lingvistickou produkci vycházející v ČR i v zahraničí a průměrně excerpuje více než **400** titulů domácích a zahraničních časopisů. Databáze na konci roku 2023 obsahovala přes **111 000** bibliografických záznamů, roční přírůstek činí asi **4 000** záznamů. Bibliografické příspěvky jsou pravidelně zasílány do mezinárodních bibliografií. Z bibliografické databáze, která je uživatelům volně dostupná na <https://bibliografie.ujc.cas.cz>, jsou poskytovány i rešeršní služby podle témat nebo autorů, popřípadě podle dalších kritérií.

Nedílnou součástí činnosti Ústavu pro jazyk český je zvyšování úrovně vzdělanosti v oboru jazykovědné bohemistiky a lingvistiky. ÚJČ proto poskytuje veřejnosti širokou nabídku **internetových informačních zdrojů o češtině** a o komunikaci obecněji, mnoho těchto zdrojů dále rozšiřuje a aktualizuje. Elektronicky dostupné slovníky a databáze jsou k dispozici na stránce <https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovníky-a-zdroje/>. Zde je možné nahlížet například do **výkladových slovníků češtiny**. Zpřístupněny jsou jak vznikem starší – z hlediska rozsahu velký *Příruční slovník jazyka českého* (PSJČ) a střední *Slovník spisovného jazyka českého* (SSJČ) – tak aktuálně vytvářené. V **Akademickém slovníku současné češtiny** (<https://slovníkcestiny.cz/>) byla do konce roku 2023 publikována hesla pod náslovím A–CH, další hesla byla zpracována mimo abecední pořadí (v daném období šlo například o tematický okruh slov spjatý rozhlasovým vysíláním). Přes slovníkovou část **Internetové jazykové příručky** (<https://prirucka.ujc.cas.cz/>) je možné nahlížet u jednotlivých hesel i do *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, dále do SSJČ a do *Akademického slovníku cizích slov*. IJP je rovněž

Olga Kubešová Pensdorfová,
vedoucí oddělení vědeckých informací

propojena s portálem Českého národního korpusu *Slovo v kostce*, které u konkrétních hesel nabízí další slovní charakteristiky a příklady, vycházející z korpusových dat. Lingvisticky strukturovaná **Databáze jazykových dotazů** (<https://dotazy.ujc.cas.cz/>) nabízí odpovědi na jazykové dotazy kladené jazykové poradně ÚJČ, které je možné prohlížet podle zvolené jazykové oblasti i na základě jemnějšího třídění nebo klíčových slov. Ve webovém rozhraní ÚJČ je rovněž k dispozici elektronická verze **Slovníku afixů užívaných v češtině** (<http://www.slovníkafixu.cz/>), zpracovávajícího předpony (prefixy) a přípony (sufixy), ale i četné části složených slov, jimž se někdy přiznává blízkost afixům. V elektronické podobě jsou zveřejněny první až pátý svazek **Českého jazykového atlasu** (ČJA) z celkových šesti, jež předkládají nářeční slovní zásobu a morfologii, a to ze synchronního i diachronního pohledu (<https://cja.ujc.cas.cz/e-cja/>). HTML verze ČJA umožňuje pokročilé vyhledávání v hesláři a rejstříku podle zadané položky nebo jazykového dokladu. Připojeny jsou také mapy pravidelných regionálních obměn a výklad o historii dialektologického výzkumu i metodologii zpracování nářečního materiálu v ČJA. Všechny šest svazků ČJA zůstává přístupných ve starší verzi ve formátu PDF. Celonárodní nářeční slovní zásobu včetně frazeologie z období posledních 150 let předkládá **Slovník nářečí českého jazyka** (<http://www.sncj.ujc.cas.cz/>), jádro slovníku tvoří materiál z 1. poloviny 20. století. Prostřednictvím dvou slovníkových portálů **Lexiko** a **Vokabulář webový** jsou zveřejňovány elektronické verze existujících knižních publikací a speciální webové aplikace. Webové hnízdo **Lexiko** (<https://lexiko.ujc.cas.cz/>), kromě výše uvedených jednojazyčných výkladových slovníků PSJČ a SSJČ, sdružuje hesláře dalších zdrojů (Nová slova v češtině 1 a 2, Slovesa pro praxi, Slovník vazeb a databázi Neomat). **Vokabulář webový** (<https://vokabular.ujc.cas.cz/>) zahrnuje unikátní sbírku pramenů k vývoji češtiny – od textů staro- a středněčeských literárních památek přes digitalizované historické mluvnice a jazykové příručky až k široké škále lexikografických zdrojů. **Vokabulář** rovněž nabízí nástroje pro badatele, obvykle včetně zdrojových kódů. Významnou součástí **Vokabuláře** je **Elektronický slovník staré češtiny**. Materiálová sbírka **Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny** (<https://madla.ujc.cas.cz/>) podává přehled o české slovní zásobě mezi lety 1500–1780. Slovník **Místní jména v Čechách** vykládá původ a význam jmen měst a obcí a jejich změny. Průběžně jsou doplňovány a rozšiřovány i **Slovník pomístních jmen v Čechách** a **Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku**, obsahující jména nesídelních zeměpisných objektů, především pozemků, hor, vod a cest. Speciální **korpusy mluvené češtiny** nabízejí materiál pro zkoumání fungování češtiny v interakci. Jde o multimediální korpus **DIALOG** (<http://ujc.dialogy.cz/>) a korpus **MONOLOG** (<http://monolog.dialogy.org/>). **Fonologické korpusy češtiny** (<https://ujc.avcr.cz/phword/>) sestávají ze dvou částí: fonologického lexikálního korpusu a fonologického textového korpusu.

ÚJČ vydává **jeden impaktovaný časopis** – *Slovo a slovesnost* (zařazeno mj. do databází Web of Science, ERIH PLUS a SCOPUS, IF 0,1) – a **tři recenzované** – *Naši řeč* (ERIH PLUS), *Acta onomastica* (ERIH PLUS a SCOPUS) a *Korpus – gramatiku – axiologii* (ERIH PLUS). Všechny časopisy přešly v roce 2023 na režim otevřeného přístupu (open access), jejich elektronické archivy i aktuální čísla jsou dostupné ve webovém rozhraní AS Journals / Digitální knihovna AV ČR (<https://asjournals.lib.cas.cz/magazines/>), archivy starších ročníků *Slova a slovesnosti* a *Naší řeči* jsou přístupné v html verzi na <http://sas.ujc.cas.cz> a <http://nase-rec.ujc.cas.cz> (viz též příloha 4).

f) Popularizace

Jednou z nejvýznamnějších popularizačních aktivit ÚJČ je **jazykové poradenství**. Tato služba široké veřejnosti, tradičně zajišťovaná oddělením jazykové kultury (ve formě konzultací se na ní podílejí i další oddělení), funguje po telefonu a je zájemcům bezplatně k dispozici každý všední den mezi 10. a 12. hodinou. Pracovníci jazykové poradny v roce 2023 odpověděli denně průměrně na **24** telefonických dotazů, celkově jazyková poradna zodpověděla bezmála **5 200** dotazů. Po předchozím souhlasu volajících jsou telefonické konzultace nahrávány, tříděny a ukládány do lingvisticky strukturované **Databáze jazykových dotazů**, jejíž veřejná část je dostupná online (<https://dotazy.ujc.cas.cz/>). Vyhotovování písemných odpovědí na jazykové dotazy je zpoplatněno, v roce 2023 vypracovalo oddělení jazykové kultury celkem **25** jazykových expertiz.

Také v roce 2023 byla nejvyhledávanějším elektronickým zdrojem vytvořeným pracovníky ÚJČ **Internetová jazyková příručka (IJP)**, která je širokou veřejností vnímána jako cenný zdroj informací o jazyce pro vzdělávací i každodenní potřebu. Od svého zprovoznění v roce 2009 zaznamenala IJP již více než **239 milionů** přístupů z více než **4 milionů** unikátních IP adres. (Ke slovníkové části je za dané období evidováno zhruba čtyřikrát více přístupů než k výkladové části.) V roce 2023 průměrný denní počet přístupů přesáhl **68 000**, ve dnech školní docházky byla průměrná návštěvnost přes **87 000** přístupů. Celkový počet přístupů k anglické verzi v období 2009–2023 přesáhl **1 milion 800 tisíc**, z toho necelých **200 000** přístupů bylo v roce 2023.

Nedílnou složku popularizačních činností ÚJČ tvoří **spolupráce s médii**. V tomto ohledu ÚJČ dlouhodobě spolupracuje zejména s Českou televizí a Českým rozhlasem, svá vyjádření, komentáře i obsáhlejší rozhovory k jazykovým tématům však pracovníci ústavu poskytují mnoha dalším sdělovacím prostředkům. V roce 2023 to byly například Aktuálně.cz, Hospodářské noviny, iDNES, Lidové noviny, Deník, Rádio Proglas, TV Noe, Seznam.cz, 5plus2. Často probíhá spolupráce i s regionálními médii, v daném roce například s Břeclavským deníkem, Zelenečským časopisem, Vracovskou televizí nebo Dubňanskou televizí. Další popularizační aktivity mají podobu **jazykových sloupků a koutků**: Anna Černá svými texty dlouhodobě přispívá do časopisu Živa, Veronika Štěpánová do Lidových novin; Ondřej Dufek od roku 2022 píše jazykový koutek pro časopis Vesmír (všichni jmenovaní působí v oddělení jazykové kultury). Lucie Jílková z oddělení stylistiky a sociolingvistiky přispívá do čtvrtletníku Mediažurnál. Vít Boček z etymologického oddělení píše sloupky o zajímavých jazykových jevech do periodika Ohlasy dění na Boskovicku (v roce 2023 byly s ohledem na společenské dění zařazeny do seriálu Ukrajiniistické minimum pro Čechy). Již sedm let je v ČRo Dvojka vysílán pravidelný pořad O původu příjmení připravovaný Žanetou Dvořákovou z oddělení onomastiky. Ředitel ÚJČ Martin Prošek je na téže stanici pravidelným hostem pořadu Káva o čtvrté a současně vytváří jazykové koutky pro regionální stanici Český rozhlas Plzeň; Ondřej Bláha (oddělení gramatiky) připravuje pro olomoucké studio ČRo cyklus jazykových okének nazvaný Okolo češtiny.

Popularizace češtiny má své místo i na webové a facebookové stránce ÚJČ. Každý týden je publikován další **zajímavý dotaz** (<https://ujc.avcr.cz/jazykova-poradna/zajimave-dotazy/>) adresovaný jazykové poradně, přičemž pracovníci oddělení jazykové kultury formou přístupnou široké veřejnosti popisují nejrůznější jevy ze všech oblastí jazyka (v roce 2023 zveřejnili **51** popularizačních textů). Na nástěnce Neomatu, v rubrice **Novinky z excerptce** (nastenka.neologismy.cz), členové oddělení současné lexikologie a lexikografie publikovali **7** popularizačních sloupků.

V říjnu 2023 ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu proběhl 11. ročník **Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy**, na němž přednášeli také pracovníci dialektologického oddělení a oddělení současné lexikologie a lexikografie. Tento vzdělávací kurz je určen aktivním učitelům českého jazyka a literatury gymnázií, SOŠ, SOU a 2. stupně ZŠ. Cílem kurzu je účastníkům představit zajímavá témata a poslední trendy v českém jazyce a v české literatuře. Po absolvování kurzu každý pedagog získá nové poznatky a nápady, které následně může aplikovat v praxi při výuce na příslušné škole.

Jazyková poradna ÚJČ

Kurz základů vědecké práce AV ČR se i v roce 2023 těšil velkému zájmu posluchačů doktorského studia, pro něž je určen. V lednovém, květnovém a říjnovém termínu se ho zúčastnilo celkem **86** studentů, na jeho realizaci se podíleli pracovníci kabinetu studia jazyků a oddělení stylistiky a sociolingvistiky. Dlouhou tradici mají i přednášky pracovníků ÚJČ probíhající v rámci vzdělávacích programů: pracovníci oddělení jazykové kultury přednášeli pro **Letní školu slovanských studií** v Praze a členové dialektologického oddělení a etymologického oddělení pro **Letní školu slovanských (bohemistických) studií** na FF MU pronesli celkem 7 přednášek. Dlouhodobá spolupráce na bázi přednášek je i s **Univerzitou 3. věku FF UK**.

I v roce 2023 přednášeli pracovníci ÚJČ pro **Česká centra**. Online přednášky proslovily Lucie Jílková (oddělení stylistiky a sociolingvistiky) a Jitka Rosenbaumová (oddělení jazykové kultury).

V roce 2023 byla pro velký zájem rozšířena nabídka studentských stáží v rámci projektu **Otevřená věda**. Miloslav Vondráček z oddělení gramatiky vedl stáž nazvanou Jazykový obraz prožívání přírody, stáž Slovní zásoba humanistické a barokní češtiny vedla Tereza Hejdová v oddělení vývoje jazyka. Znovu se uskutečnily stáže Marty Šimečkové z dialektologického oddělení (stáž Hledá se dialektolog! Značka: spěchá!) a Veroniky Štěpánové z oddělení jazykové kultury (Fonetická stáž aneb [vískum víslvonností přejatíx slof]).

Pracovníci ÚJČ přednášeli také **pro žáky základních a středních škol**. Členové dialektologického oddělení připravili soutěž nazvanou Staň se superdialektologem, workshopy zaměřené na poznávání našich nářečí a mnoho dalších akcí. V rámci projektu **Jedu vědu** se v oddělení vývoje jazyka uskutečnila odborná praxe pro studenty, další přednášky připravené pracovníky ÚJČ proběhly například v rámci Kempu českého jazyka či Přednáškové noci v Prostějově.

Na **Veletrhu vědy**, který se konal ve dnech 8.–10. 6., představilo svou činnost dialektologické oddělení. Ve stánku ÚJČ tak na návštěvníky PVA EXPO Praha čekaly mimo jiné mapy nářečí, možnost zapojit se do nářečního výzkumu či různé soutěže.

Ústav pro jazyk český AV ČR se rovněž podílel na prezentaci činností ústavů Akademie věd ČR v rámci veletrhu **Svět knihy Praha 2023** 11.–14. 5. na Výstavišti Praha-Holešovice. V této souvislosti byly představeny zejména časopisy vydávané ÚJČ.

V týdnu od 6. 11. 2023 se konal 24. ročník největšího vědeckého festivalu **Týden Akademie věd**. Pracovníci ÚJČ v daném období proslovili **12** přednášek, den otevřených dveří se uskutečnil na dvou pracovištích: v oddělení vývoje jazyka a v oddělení jazykové kultury.

Výstava **Kriticky ohrožené jevy našich nářečí**, kterou v roce 2022 hostily Olomouc a Brno, v roce 2023 zavítala do Slováckého muzea v Uherském Hradišti (zde byla k dispozici 2. 2. – 30. 4. 2023) a do Knihovny Jiřího Mahena v Brně (1. 5. – 31. 5. 2023).

ÚJČ rovněž na vyžádání pořádá **přednášky a školení zaměstnanců** jiných institucí. V roce 2023 proběhly semináře a další školicí akce například pro Nejvyšší kontrolní úřad, Národní technickou knihovnu, Český rozhlas Praha, META, o. p. s. – Podpora příležitostí ve vzdělávání, a další.

Stánek ÚJČ na Veletrhu vědy

g) Ocenění

Kolektiv autorů Etymologického slovníku jazyka staroslověnského obdržel 16. 11. 2023 od nadace Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových **Mimořádnou cenu Josefa Hlávky** za výjimečné vědecké dílo, které navazuje na českou i evropskou kulturní a humanistickou tradici.

Ústav pro jazyk český společně s Univerzitou Palackého v Olomouci obdržel od České kartografické společnosti zvláštní cenu **Mapa roku 2022** za kvalitní kartografickou vizualizaci problematiky nářečí českého jazyka (takto byly společně oceněny výstava Kriticky ohrožená nářečí, tři nářeční atlasy a čtyři specializované mapy, vše připravilo dialektologické oddělení ÚJČ). Rovněž od České kartografické společnosti obdržela cenu **Vox populi, Mapa roku 2022** publikace Atlas nářečí českého jazyka – deklinace substantiv. Mezinárodní kartografická společnost (International Cartographic Association) pak 3. místem v kategorii Story maps ocenila zvukový panel „Jak se kde mluvilo a mluví“, který byl jedním z exponátů výstavy Kriticky ohrožené jazyky našich nářečí.

Spolupráce s vysokými školami

Pracovníci ÚJČ se podílejí na výuce na řadě fakult vysokých škol v České republice (FF UK Praha, FSV UK Praha, KTF UK Praha, PedF UK Praha, FP TU Liberec, FF MU Brno, PdF MU Brno, PF UHK Hradec Králové, FF ZČU Plzeň, FF UP Olomouc, FPF SU Opava) i na zahraničních univerzitách (Univerzita Adama Mickiewicze v Poznani, Univerzita Konstantina Filozofa v Nitře, Univerzita Loránda Eötvöse v Budapešti a Univerzita v Kolíně nad Rýnem), na několika vysokých školách jsou členy oborových rad pro doktorské studium, přijímacích komisí a vědeckých rad. Za zimní a letní semestr roku 2023 pracovníci ÚJČ odučili celkem **2 895** hodin, kromě toho vedli nebo posuzovali bakalářské, magisterské a doktorské práce.

Spolupráce s vysokými školami se realizovala též četnými dalšími projekty (viz příloha 3), např. **LINDAT/CLARIAH-CZ – Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy**, společně s Matematicko-fyzikální fakultou UK Praha. V rámci dvou programů NAKI III (**Atlas českého jazyka 2027: celouzemní výzkum nářečí českého jazyka po 50 letech** a **Jazyková paměť regionů České republiky. Metody strojového učení pro uchování, dokumentaci a prezentaci nářečí českého jazyka**) spolupracuje ÚJČ s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, ve druhém z uvedených projektů též s Fakultou informačních technologií VUT v Brně. V projektu TA ČR (**Víceslovné jednotky pro digitální vzdělávání**) spolupracuje ÚJČ s Filozofickou fakultou UK Praha.

Spolupráce s jinými subjekty a s podnikatelskou sférou

Spolupráce s dalšími subjekty probíhá především formou expertní činnosti – zaměstnanci ÚJČ vypracovávají **vědecké posudky a expertizy** pro nejrůznější instituce, např. posudky na didaktické příručky pro základní a střední školy, posudky překladů i původních rukopisů monografií pro různá nakladatelství, posudky návrhů grantových projektů pro různé agentury, rovněž provádějí expertní šetření pro státní orgány a advokátní kanceláře apod. Dlouhodobá smluvní spolupráce probíhá také s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (**CERMAT**): ÚJČ je garantem finální jazykové revize zadání maturitní zkoušky z oboru český jazyk a literatura, jako členové expertních týmů se pracovníci rovněž podílejí na tvorbě a na finální jazykové revizi zadávaných úloh pro maturitní test a čtení s porozuměním, jsou součástí předvýrobních (ex-ante) a ex-post validačních komisí Centra. (v roce 2023 se na této činnosti podílelo 5 pracovníků z různých oddělení).

ÚJČ spolupracuje s Fakultou humanitních studií UK v Praze na programu **Uniprep**, kurzu připravujícím mluvčí slovanských jazyků na univerzitní studium v českém jazyce, jehož zadavatelem je obchodní firma AZZI, spol. s r. o. Zaměstnanci ÚJČ se jako lektori a členové zkušebních komisí podílejí na dvousemestrálním programu **Posilování odborných a jazykových kompetencí**, určeném především zahraničním studentům, jehož náplní je intenzivní výuka českého jazyka, odborná příprava a závěrečné ověřování úrovně češtiny vyžadované pro udělení certifikátu od ÚJČ.

Pracovníci oddělení stylistiky a sociolingvistiky jsou od roku 2006 zapojeni do **monitorovacích sítí** prováděním analýz jazyka vybraných pořadů České televize (hodnocení probíhá dvakrát ročně, vždy za každé pololetí, výsledky hodnocení jsou zveřejňovány na adrese <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/press/analiza-a-hodnoceni-jazykove-urovne-vybranych-poradu/>). Na základě smluv o poskytování služeb spolupracuje ÚJČ s Českou televizí, Českým rozhlasem a společností PRESCO GROUP, a to formou pravidelné konzultační činnosti pro tvůrce pořadů, redaktory a zpravodaje.

Mezinárodní spolupráce

V roce 2023 se uskutečnily dvě akce s mezinárodní účastí. První se konala v Brně, kde etymologické oddělení uspořádalo 18. 5. 2023 kulatý stůl nazvaný **Etymologický slovník jazyka staroslověnského očima autorů a uživatelů**, druhá v Praze a Lužanech, kde ÚJČ společně s Filozofickou fakultou UK, Slovanským ústavem, Ústavem pro českou literaturu, Národním muzeem a Maticí českou uspořádaly 19.–21. září 2023 konferenci **Josef Jungmann: Od jazyka k identitě**. Členy organizačního výboru byli za ÚJČ Petr Nejedlý, Alena M. Černá a Dmitrij Timofejev z oddělení vývoje jazyka.

V rámci podpory výzkumu financované AV ČR se ÚJČ i v roce 2023 zapojil do programu Fellowship Josefa Dobrovského, díky němuž byly realizovány stáže dvou zahraničních badatelů: v dialektologickém oddělení stáž Siniši Habijanec z Jazykovědného ústavu Ľudovíta Štúra, v oddělení jazykové kultury stáž Milena Tomova z Ústavu pro jazyk bulharský při Bulharské akademii věd.

Pokračuje přispívání do **mezinárodních bibliografických databází** zaměřených na lingvistiku. ÚJČ v rámci dvoustranných dohod spolupracuje se zahraničními pracovišti z Nizozemska a Německa.

Z **významných zahraničních vědců** navštívili ÚJČ např.:

- PD Dr. Harald Bichlmeier, Sächsische Akademie der Wissenschaften, Jena, Německo
- dr. sc. Tomislava Bošnjak Botica, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Záhřeb, Chorvatsko
- dr. sc. Siniša Habijanec, PhD., Jazykovědný ústav Ľudovíta Štúra SAV, Bratislava, Slovensko
- Dr. Jana Holšánová, Lund University, Lund, Švédsko
- Dr. Ana-Maria Gînsac, Alexandru Ioan Cuza, University of Iași, Jasy, Rumunsko
- prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD., Prešovská univerzita, Prešov, Slovensko
- Dr. Katarzyna Jasińska, Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie, Krakov, Polsko
- Dr. Boris Kern, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Lublaň, Slovinsko
- Dr. Margit Langemets, Eesti Keele Instituut, Tallinn, Estonsko
- Dr. Alex Moruz, Alexandru Ioan Cuza, University of Iași, Jasy, Rumunsko
- Dr. Krzysztof Nowak, Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie, Krakov, Polsko

- Prof. Dr. Norbert Nübler, Institut für Slavistik der Universität Kiel, Kiel, Německo
- Dr. Tiina Paet, Eesti Keele Instituut, Tallinn, Estonsko
- Dr. Peeter Päll, Eesti Keele Instituut, Tallinn, Estonsko
- Dr. Eyal Poleg, Queen Mary University, Londýn, Velká Británie
- Prof. dr hab. Dorota Krystyna Rembiszewska, Instytut Slawistyki PAN, Varšava, Polsko
- Dr. Elizabeth Solopova, Oxford University, Oxford, Velká Británie
- Dr. Kairi Tamuri, Eesti Keele Instituut, Tallinn, Estonsko
- Dr. Milen Tomov, Institut za bălgarski ezik, BAN, Sofia, Bulharsko

IV. Hodnocení jiné činnosti

Předmětem jiné činnosti ÚJČ je výuka českého jazyka i cizích jazyků, ověřování jazykových znalostí a organizace jazykových zkoušek pro subjekty mimo AV ČR, kterou zajišťuje kabinet studia jazyků ÚJČ, jenž rovněž nabízí kurzy a poradenství v oblasti vědecké komunikace v angličtině. V roce 2023 se výuky všech pořádaných kurzů (pro angličtinu, češtinu pro cizince, němčinu, francouzštinu, španělštinu a italštinu) zúčastnilo **107** posluchačů z institucí mimo AV ČR. Výuka pro všechny posluchače kabinetu studia jazyků v 1. polovině roku 2023 probíhala v **73** různých kurzech organizovaných do **86** skupin, ve 2. polovině kalendářního roku 2023 se konalo **80** kurzů organizovaných v **92** skupinách.

V. Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce

V roce 2023 neproběhla žádná kontrola, která by v hospodaření Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., zjistila nedostatky. Z toho důvodu nebyla ÚJČ v předmětném období uložena žádná opatření k odstranění nedostatků v hospodaření.

VI. Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Informace o finanční situaci instituce podává druhá část tohoto dokumentu (zpráva o hospodaření), konkrétně výkaz zisku a ztráty ÚJČ za období 1. 1. 2023–31. 12. 2023, rozvaha a příloha v účetní závěrce sestavené k 31. 12. 2023.

V roce 2023 činilo institucionální financování ÚJČ **86,1 %** přijatých dotací, zbylých **13,9 %** pokrývaly účelové prostředky od jiných poskytovatelů.

Finanční situaci ústavu stále ovlivňuje skutečnost, že jeho pracoviště jsou rozptýlena do čtyř objektů jiných vlastníků, což zatěžuje provozní náklady instituce. Vyšší finanční prostředky bylo nutné vynaložit na stěhování Kabinetu studia jazyků na pracoviště

Ředitel ÚJČ Martin Prošek přebírá dokumentaci k budově ve Washingtonové ulici

Pod Vodárenskou věží 271/2 (v budově v Hybernské ulici probíhala v roce 2023 rekonstrukce). V únoru 2023 vláda schválila změnu právních poměrů u administrativní budovy Washingtonova 1569/21, po splnění všech právních náležitostí byla budova 1. 9. 2023 bezúplatně převedena ve prospěch ÚJČ. Přehled informací k jednáním spjatým s budovou Washingtonova je uveden na adrese: <https://ujc.avcr.cz/o-ustavu/prostory-ujc/>.

VII. Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Vědecká činnost pracoviště se bude nadále vyvíjet především v intencích ústavních úkolů jednotlivých oddělení, projektů a grantů (viz příloha 3).

Seznam ústavních úkolů (a jejich vedoucích):

- Teorie a praxe jazykové kultury včetně jazykového poradenství (PhDr. Kamila Smejkalová, Ph.D., zastupující vedoucí PhDr. Veronika Štěpánová, Ph.D.)
- Lingvistika textu a diskurzu, stylistika psané a mluvené češtiny (Mgr. Petr Kaderka, Ph.D.)
- Diachronní lexikografie a textologie (Mgr. Markéta Pytlíková, Ph.D.)
- Lexikografie a lexikologie (doc. PhDr. Jiří Rejzek, Ph.D.)
- Mluvnice současné češtiny (PhDr. Vojtěch Veselý, Ph.D.)
- Etymologický výzkum českého a slovanského lexika v indoevropském kontextu (do 30. 6. 2023 PhDr. Helena Karlíková, CSc., od 1. 7. 2023 doc. Mgr. Bohumil Vykypěl, Ph.D., DSc.)
- Výzkum nespisovných útvarů českého národního jazyka (PhDr. Martina Ireinová, Ph.D.)
- Výzkum vlastních jmen (PhDr. Pavel Štěpán, Ph.D.)
- Bibliografie a knihovnické služby (Mgr. Olga Kubešová Pensdorfová)
- Studium a výuka jazyků (Mgr. Kamila Etchegoyen Rosolová, Ph.D.)

VIII. Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí

V oblasti ochrany životního prostředí se ÚJČ podílí aktivitami, které spočívají v úspoře energie a omezení čerpání spotřebního materiálu. Proto byla i v roce 2023 podporována pokračující digitalizace administrativy zajišťující chod instituce. K úspoře přírodních zdrojů přispívá využívání recyklovaného papíru. Na pražském pracovišti v Letenské 123/4 a v brněnském sídle ÚJČ jsou rozmístěna sběrná místa na tříděný odpad, ve spolupráci s výborem Základní odborové organizace ÚJČ (viz oddíl IX.) byly zajištěny sběrné nádoby na tříděný odpad pro pracoviště ve Valentinské 91/1.

V roce 2023 ÚJČ ve spolupráci s odborovou organizací podpořil příspěvkem ze sociálního fondu fondu FKSP zapojení pracovníků do květnové výzvy **Do práce na kole** (<https://www.dopracenakole.cz/>), která souvisí se snižováním emisní zátěže při dojíždění do práce a přispívá k pravidelné bezemisní dopravě.

IX. Aktivity v oblasti pracovníprávních vztahů

V roce 2023 nastoupilo do ÚJČ AV ČR **6** zaměstnanců a pracovní poměr ukončili **3** zaměstnanci. Dohoda o pracovní činnosti byla uzavřena s **1** zaměstnancem (z dotace na rozvoj výzkumné organizace), dohod o provedení práce bylo uzavřeno **67**, z čehož **16** bylo financováno z projektů a grantů, **51** z dotace na rozvoj výzkumné organizace.

Věková struktura zaměstnanců výzkumu v roce 2023:

vedoucí vědečtí pracovníci	23	vědečtí pracovníci	22	vědečtí asistenti	12
do 30 let	0	do 30 let	0	do 30 let	0
31–40 let	1	31–40 let	3	31–40 let	6
41–50 let	9	41–50 let	15	41–50 let	6
51–60 let	7	51–60 let	3	51–60 let	0
nad 60 let	6	nad 60 let	1	nad 60 let	0
postdoktorandi	5	doktorandi	17	odborní pracovníci výzkumu a vývoje	27*
do 30 let	1	do 30 let	6	do 30 let	3
31–40 let	1	31–40 let	9	31–40 let	6
41–50 let	3	41–50 let	2	41–50 let	6
51–60 let	0	51–60 let	0	51–60 let	5
nad 60 let	0	nad 60 let	0	nad 60 let	7

* Z toho: 6 učitelů kabinetu studia jazyků, 6 pracovníků oddělení vědeckých informací, 1 skenerista a 14 pracovníků odborných oddělení.

V rámci pravidelných administrativně-pracovních kontaktů mezi Ústavem pro jazyk český AV ČR, v. v. i., a Základní odborovou organizací ÚJČ (dále VZO) byly v roce 2023 projednávány následující záležitosti:

- Byl schválen rozpočet sociálního fondu a průběžně byly schvalovány požadavky zaměstnanců na jeho čerpání. Sportovní aktivitou podpořenou ze strany zaměstnavatele poskytnutím příspěvku na startovné byla mimo jiné účast týmů z ÚJČ v akci Do práce na kole 2023 (viz oddíl VIII).
- Předsedkyně VZO se účastnila jednání pracovní skupiny o zřízení pozice ombudsmana v ÚJČ a jednání o obsazení pozice kontaktní osoby pro whistleblowing; po diskusi se členy odborové organizace a konzultaci s právníkem připomínkovala pracovní texty a za VZO zaslala vedení ÚJČ a členům pracovní skupiny stanovisko k oběma projednávaným oblastem.
- VZO a vedení ÚJČ AV ČR projednalo a odsouhlasilo neprodloužení jedné pracovní smlouvy na dobu určitou a konstatovalo řádné plnění kolektivní smlouvy.
- Předsedkyně VZO se účastnila zasedání kolegia, kde byly projednávány ústavní směrnice, práce na dálku a mzdový předpis.
- VZO vydal souhlasné stanovisko s úpravou směrnice č. 9. Úprava se týkala prodloužení periodicity školení a následného testování zaměstnanců v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany, a to prodloužení ze dvou let na tři roky.

X. Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

- a) počet vydaných žádostí o informace: 0
- počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0
- b) počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

- c) popis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení: **žádné soudní řízení neprobíhalo**
- d) výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence: **0**
- e) počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: **0**
- f) další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona: **nejsou**

V Praze dne 7. 6. 2024

podpis ředitele ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Příloha 1: **Vzdělání a vzdělávání pracovníků ústavu**

Akademicko-vědecké a vědecko-pedagogické tituly pracovníků ústavu

	akademicko-vědecké tituly		vědecko-pedagogické tituly	
	CSc./Ph.D.	DrSc./DSc.	docent	profesor
počet k 31. 12. 2023	62	2	7	1
z toho uděleno v roce 2023	2	0	0	0

Forma vědeckého vzdělávání

	absolventi v r. 2023	doktorandi k 31. 12. 2023	nově přijatí v r. 2023
doktorandi (studenti DSP)	2	17	0

Příloha 2: **Pedagogická činnost pracovníků ústavu**

	letní semestr 2022/2023			zimní semestr 2023/2024		
	přednášky	semináře	cvičení	přednášky	semináře	cvičení
počet semestrálních cyklů v bakalářských programech	15	23	2	14	19	3
počet semestrálních cyklů v magisterských programech	8	15	0	12	7	0

	letní semestr 2022/2023			zimní semestr 2023/2024		
	Bc.	Mgr.	Ph.D.	Bc.	Mgr.	Ph.D.
celkový počet odpřednášených hodin na VŠ	1051	452	101	964	233	94
počet pracovníků ústavu působících na VŠ	24	20	10	23	14	11

Příloha 3: Projekty a granty

Zahraníční spolupráce a projekty

Arts and Humanities Research Council (AHRC)

Feast and Famine: Confronting Overabundance and Defectivity in Language, hlavní řešitel: prof. Dr. Neil Bermel: University of Sheffield, spoluřešitelé z České republiky: PhDr. Kamila Smejkalová, Ph.D., Mgr. Martin Beneš, Ph.D., ÚJČ AV ČR, prof. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., Mgr. Dominika Kovářiková, M.A., Ph.D., Ústav Českého národního korpusu FF UK. Další spoluřešitelské instituce: York University, University of Brighton (Velká Británie), University of Zagreb (Chorvatsko), Institute for the Croatian Language and Linguistics (Chorvatsko), University of Tartu (Estonsko). Doba řešení: 2020–2023.

Visegrádský grant

Your name is your history – Personal names as common cultural heritage of the V4, hlavní řešitel: Dr. Marianna Ilona Slíz, Ph.D., ELTE Eötvös Loránd University Faculty of Humanities, Institute of Hungarian Linguistics and Finno-Ugric Studies; spoluřešitelé z České republiky PhDr. Pavel Štěpán, Ph.D., PhDr. Žaneta Dvořáková, Ph.D. Doba řešení 2022–2024.

Evropská komise – Program Erasmus+

Tell me how to say it right! (TELMER), hlavní řešitel: Eesti Keele Instituut, spoluřešitelé z České republiky: PhDr. Kamila Smejkalová, Ph.D., PhDr. Ondřej Dufek, Ph.D. Doba řešení: 2023–2024.

Grantová agentura ČR

Sémantické typy a pragmatické aspekty recipročních sloves v češtině ve světle korpusových dat, řešitel: PhDr. Vojtěch Veselý, Ph.D. Doba řešení: 2021–2024.

Relevance jazykových zkoušek pro získání trvalého pobytu v životních drahách cizinců ze zemí mimo Evropskou unii žijících v České republice, řešitelka: Mgr. Tamah Sherman, Ph.D. Doba řešení: 2021–2023.

Výstavba českých folklorních písňových textů z přelomu 18. a 19. století, řešitel: PhDr. Petr Nejedlý, Ph.D., spoluřešitel: PhDr. Zdeněk Vejvoda, Ph.D., Etnologický ústav AV ČR. Doba řešení: 2021–2023.

Ministerstvo kultury – program NAKI III

Atlas českého jazyka 2027: celouzemní výzkum nářečí českého jazyka po 50 letech, hlavní řešitelka PhDr. Martina Ireinová, Ph.D., spoluřešitel: prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, katedra geoinformatiky. Doba řešení: 2023–2027.

Jazyková paměť regionů České republiky. Metody strojového učení pro uchování, dokumentaci a prezentaci nářečí českého jazyka, hlavní řešitel: Ing. Martin Karafiát, Ph.D., Fakulta informačních technologií Vysokého učení technického v Brně, spoluřešitelé: Mgr. Marta Šimečková, Ph.D., Ústav pro jazyk český AV ČR; prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Doba řešení: 2023–2027.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

LINDAT/CLARIAH-CZ – Digitální výzkumná infrastruktura pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy, hlavní řešitel: prof. RNDr. Jan Hajič, Dr., Matematicko-fyzikální fakulta UK, spoluřešitel za ÚJČ: PhDr. Martin Prošek, Ph.D. Doba řešení: 2023–2026.

Technologická agentura ČR – program ÉTA

Frázová banka akademické češtiny a její využití ve výzkumu a výuce akademického psaní, hlavní řešitel: doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., spoluřešitelé: Mgr. Michal Křen, Ph.D., Ústav Českého národního korpusu, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy; Mgr. Alena Kašpárková, Ph.D., Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Doba řešení: 2021–2023.

Historie češtiny v korpusovém kontinuu, hlavní řešitel: Mgr. Martin Stluka, Ph.D., Ústav Českého národního korpusu, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, spoluřešitel za ÚJČ: PhDr. Jiří Pergler, Ph.D. Doba řešení: 2023–2026.

Víceslovné jednotky pro digitální vzdělávání, hlavní řešitelka: PhDr. Marie Kopřivová, Ph.D., Ústav bohemistiky pro cizince a komunikace neslyšících, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, spoluřešitel za ÚJČ: Mgr. Jan Křivan, Ph.D. Doba řešení: 2023–2026.

Strategie AV21 – program Odolná společnost pro 21. století

Aktivita **Krizové situace perspektivou nejstarších generací**, řešitelka: Mgr. Marta Šimečková, Ph.D. Koordinátor programu: doc. Mgr. Martin Nitsche, Ph.D. Koordinační pracoviště: Filosofický ústav AV ČR. Doba řešení 2023.

Aktivita **Praktiky audiodeskripce: terénní výzkum u tvůrců a cílových uživatelů**, řešitel: Mgr. Petr Kaderka, Ph.D. Koordinátor programu: doc. Mgr. Martin Nitsche, Ph.D. Koordinační pracoviště: Filosofický ústav AV ČR. Doba řešení 2023.

O programu více zde: <http://odolnaspolecnost.cz/temata-a-aktivity/>

Strategie AV21 – program Anatomie evropské společnosti – historie, tradice, kultura, identita

Aktivita **Elektronická edice slovníku Dictionarium latino-bohemicum Tomáše Rešla z roku 1560**, řešitelka: PhDr. Alena Černá, Ph.D. Koordinátor programu: Mgr. Jana Maříková Kubková, Ph.D. Koordinační pracoviště: Archeologický ústav AV ČR, v. v. i. Doba řešení: 2023–2024.

Strategie AV21 – program Anatomie evropské společnosti – historie, tradice, kultura, identita

Aktivita **Historický text a jeho interpretace: mezioborové kolokvium III**, řešitelka: Mgr. et Mgr. Tereza Hejdová. Koordinátor programu: Mgr. Jana Maříková Kubková, Ph.D. Koordinační pracoviště: Archeologický ústav AV ČR, v. v. i. Doba řešení: 2023.

O programu více zde: <https://anatomieav21.cz/vyzkumna-temata/>

Příloha 4: Časopisy vydávané nebo spoluvydávané ústavem

Slovo a slovesnost (<https://asjournals.lib.cas.cz/slovoaslovesnost/>)

Slovo a slovesnost je impaktovaný vědecký časopis věnovaný otázkám teorie a kultury jazyka. Vychází od roku 1935, kdy byl založen jako orgán Pražského lingvistického kroužku. Přináší původní české i zahraniční práce zabývající se sémiotikou, sémantikou, gramatikou, pragmatikou, sociolingvistikou, psycholingvistikou, textovou lingvistikou, teorií překladu aj. Je jediným domácím časopisem, v němž vycházejí příspěvky s tematikou z obecné lingvistiky. Díky rozvíjení pražské funkcionalistické tradice patří dnes k nejvýznamnějším středoevropským lingvistickým a sémiotickým časopisům.

Slovo a slovesnost: Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka. Ved. red. Petr Kaderka. ÚJČ AV ČR: Praha, roč. 84, 2023, č. 1–4. 346 s. ISSN 0037-7031.

Naše řeč (<https://asjournals.lib.cas.cz/naserec/>)

Naše řeč je recenzovaný odborný časopis věnovaný češtině jako mateřskému jazyku. Byl založen v roce 1916, vychází pětkrát ročně. Přináší stati pojednávající o současné češtině, ale i zohledňující její vývoj, věnuje se otázkám českého pravopisu, gramatiky a slovní zásoby, tématům stylistiky a textové lingvistiky; pozornost věnuje také spisovné češtině ve vztahu k ostatním jazykovým útvarům. V popředí je vhléd do otázek jazykové kultury češtiny i jazykové kultury obecně a zřetel k vývojové dynamice češtiny, k problémům úzu, normy a kodifikace. Časopis rozvíjí diskuse na aktuální jazykovědná témata.

Naše řeč. Ved. red. Kamila Smejkalová, zastupující ved. red. Martin Beneš. ÚJČ AV ČR: Praha, roč. 106, 2023, č. 1–5. 324 s. ISSN 0027-8203.

Korpus – gramatika – axiologie (<https://asjournals.lib.cas.cz/korpus-gramatika-axiologie/>)

Časopis *Korpus – gramatika – axiologie* vychází od roku 2010. Jde o recenzovaný lingvistický časopis zaměřený na korpusový výzkum přirozených jazyků, zejména jejich gramatiky, a na hodnocení zjišťovaných jevů z hlediska jejich systémového statusu, frekvence, gramatičnosti a stylových hodnot. Vznik tohoto časopisu byl motivován novou orientací části lingvistické obce na empirické a do značné míry objektivizované metody vědeckého výzkumu jazyka prostřednictvím rozsáhlé a žánrově pestré materiállové báze, jakou poskytují velké elektronické korpusy textů.

Korpus – gramatika – axiologie: Časopis pro korpusový výzkum a hodnocení jazyka = Journal for corpus research and evaluation of language. Ved. red. Miloslav Vondráček. ÚJČ AV ČR: Praha, 2023, č. 27, 28. 72 s., 60 s. ISSN 1804-137X.

Acta onomastica (<https://asjournals.lib.cas.cz/actaonomastica/>)

Acta onomastica (1960–1982 Zpravodaj Místopisné komise ČSAV, 1983–1992 Onomastický zpravodaj ČSAV, 1993–1994 Onomastický zpravodaj) je jediným onomastickým časopisem v České republice a je vysoce ceněný jak domácími, tak zahraničními vědci. Byl založen v roce 1960. Od samého počátku je toto periodikum recenzovaným odborným časopisem. Vychází dvakrát ročně. Má rozsáhlou síť domácích přispěvatelů, publikují v něm i pracovníci nejazykovědných vědních oborů z České republiky, přispívají do něj rovněž zahraniční onomastikové. Původní stati, recenze a zprávy v něm otiskované se týkají všech oblastí výzkumu vlastních jmen.

Acta onomastica. Ved. red. Pavel Štěpán. ÚJČ AV ČR: Praha, roč. LXIV, 2023, č. 1–2, 455 s. ISSN 1211-4413 (print), ISSN 2571-0907 (online).

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ

OBSAH

Zpráva nezávislého auditora o auditu účetní závěrky sestavené k 31. 12. 2023	30
Účetní závěrka sestavená k 31. 12. 2023	33

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA O AUDITU ÚČETNÍ ZÁVĚRKY SESTAVENÉ K 31.12.2023 (S ÚČETNÍM OBDOBÍM OD 1.1.2023 DO 31.12.2023)

A O POSOUZENÍ OSTATNÍCH INFORMACÍ UVEDENÝCH V NÁVRHU VÝROČNÍ ZPRÁVY
instituce Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Na základě smlouvy uzavřené mezi auditovanou institucí, účetní jednotkou (kde je uvedena jako „Objednatel“) a auditorskou společností, nezávislým auditorem (kde jsou uvedeni jako „Zhotovitel“) o provedení auditu účetní závěrky a o posouzení ostatních informací uvedených v návrhu výroční zprávy, byly provedeny práce, které vedly k vyhotovení této Zprávy nezávislého auditora.

Auditovaná instituce, účetní jednotka

veřejná výzkumná instituce
se sídlem
zřízena podle zákonů

zapsaná do Rejstříku veřejných výzkumných institucí
IČO
s právní formou
jejímž hlavním účelem zřízení je

jejímž jménem je oprávněný jednat ředitel Instituce
přijímá zprávu statutárního auditora s určením

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Letenská 123/4, 118 00, Praha 1 – Malá Strana
č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky a č.
341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích
MŠMT v Praze dne 1.1.2007
683 78 092

veřejná výzkumná instituce (dále jen „Instituce“)
uskutečňovat vědecký výzkum v oblasti jazykovědné
bohemistiky, obecné jazykovědy a jazykového vzdělávání
PhDr. Martin Prošek, Ph.D.
zřizovateli, dozorčí radě a řediteli Instituce

Auditorská společnost, nezávislý auditor

firma obchodní korporace
se sídlem
založena podle zákona
podřízena 22.10.2015 podle § 777 odst. 5 zákona
zapsaná do OR vedeného MS
zapsaná v rejstříku auditorských společností KAČR
IČO
s právní formou
jejímž hlavním předmětem podnikání je
jejímž jménem je oprávněný jednat jednatel firmy
zapsaný v rejstříku auditorů KAČR
vydávají zprávu nezávislého auditora po provedení

Angel's Auditing s.r.o.

Jeremenkova 763/88, 140 00, Praha 4 - Podolí
č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník a
č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích jako celku
v Praze oddíl C, vložka 120046 dne 28.11.2006
dne 20.11.2006, evidenční číslo oprávnění 466
276 29 295
společnost s ručením omezeným
auditorská činnost
Ing. Roman Vostrý (zaměstnanec, statutární auditor)
dne 2.9.2002, evidenční číslo oprávnění 1914
povinného auditu

Tento dokument může být vyhotoven nejen v českém jazyce, ale i dalších jazykových verzích. V případě nesrovnalostí v překladu jeho textu má přednost česká jazyková verze.

Příjemci zprávy Zpráva je určena zřizovateli, dozorčí radě a řediteli Instituce Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., se sídlem Letenská 123/4, 118 51, Praha 1 – Malá Strana, IČO 683 78 092, jejímž hlavním účelem zřízení je uskutečňovat vědecký výzkum v oblasti jazykovědné bohemistiky, obecné jazykovědy a jazykového vzdělávání.

Výrok auditora Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky Instituce Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., (dále také „Instituce“) sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy sestavené k 31.12.2023, výkazu zisku a ztráty za období končící 31.12.2023 a přílohy této účetní závěrky, která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Instituci jsou uvedeny v bodě I. přílohy této účetní závěrky.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv Instituce Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. k 31.12.2023 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31.12.2023 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA), případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na Instituci nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá ředitel Instituce. Naš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s auditem účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během provádění auditu nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací je v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobilé ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, již dokážeme posoudit, uvádíme:

- že ostatní informace, které popisují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení ve výroční zprávě, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a
- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o Instituci, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti.

V rámci uvedených postupů jsme v obdržených ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili. Pokud po seznámení s definitivní výroční zprávou usoudíme, že obsahuje významnou (materiální) nesprávnost, jsme povinni informovat ředitele a dozorčí radu Instituce.

Odpovědnost ředitele a dozorčí rady Instituce za účetní závěrku Ředitel Instituce odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou. Při sestavování účetní závěrky je ředitel Instituce povinen posoudit, zda je Instituce schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze účetní závěrky záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy ředitel plánuje zrušení Instituce nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit. **Za dohled nad procesem účetního výkaznictví v Instituci odpovídá dozorčí rada.**

Tento dokument může být vyhotoven nejen v českém jazyce, ale i dalších jazykových verzích. V případě nesrovnalostí v překladu jeho textu má přednost česká jazyková verze.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vzniknout v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou. Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. **Dále je naší povinností:**

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost, k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody (koluze), falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem Instituce relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoli abychom mohli vyjádřit názor na účinnost jejího vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti ředitel Instituce uvedl v příloze účetní závěrky.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky ředitelem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Instituce nepřetržitě trvat. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v příloze účetní závěrky, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Instituce nepřetržitě trvat vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že Instituce ztratí schopnost nepřetržitě trvat.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy, a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat ředitele a dozorčí radu mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

Statutární auditor odpovědný za zakázku

Ing. Roman Vostrý je statutárním auditorem odpovědným za audit účetní závěrky Instituce sestavené k 31.12.2022, na jehož základě byla zpracována tato zpráva nezávislého auditora.

Datum vyhotovení Zprávy nezávislého auditora 17.4.2024

Příloha č. 1 - Účetní závěrka sestavená k 31.12.2023 (s účetním obdobím od 1.1.2023 do 31.12.2023)

Příloha č. 2 - Návrh výroční zprávy (část o činnosti) k 31.12.2023 (neobsahuje zpráva auditora určená do výroční zprávy)

Příloha č. 3 - Zápis o projednání Zprávy nezávislého auditora (obsahuje zpráva auditora určená do spisu auditora)

Angel's Auditing s.r.o.

Jeremenkova 763/88, 140 00, Praha 4 - Podolí
auditorská společnost
evidenční číslo oprávnění 466

Ing. Roman Vostrý
Vostrý
Digitálně podepsal
Ing. Roman Vostrý
Datum: 2024.04.17
14:02:57 +02'00'

Ing. Roman Vostrý
statutární auditor
evidenční číslo oprávnění 1914

ROZVAHA
v plném rozsahu
ke dni 31.12.2023
(v celých tisících Kč)

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
Letenská 123/4
118 00 Praha 1

IČO 683 78 092

Označ.	AKTIVA	Řádek	Stav k počátku období	Stav ke konci období
A.	Dlouhodobý majetek celkem	1	3 851	119 465
A.I.	Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	2	6 936	7 161
A.I.2.	Software	4	6 921	7 146
A.I.4.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	6	15	15
A.II.	Dlouhodobý hmotný majetek celkem	10	14 155	130 522
A.II.1.	Pozemky	11	0	55 783
A.II.3.	Stavby	13	78	115
A.II.4.	Hmotné movité věci a jejich soubory	14	10 286	10 124
A.II.7.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	17	3 791	3 638
A.II.9.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	19	0	60 862
A.IV.	Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	28	-17 240	-18 218
A.IV.2.	Oprávký k softwaru	30	-5 535	-6 249
A.IV.4.	Oprávký k drobnému dlouhod. nehmotn. majetku	32	-15	-15
A.IV.6.	Oprávký ke stavbám	34	-5	-7
A.IV.7.	Oprávký k samost mov.věcem a soub. mov.věcí	35	-7 895	-8 309
A.IV.10.	Oprávký k drobnému dlouhod hmotnému majetku	38	-3 790	-3 638
B.	Krátkodobý majetek celkem	40	42 867	43 853
B.I.	Zásoby celkem	41	141	100
B.I. 5.	Výrobky	46	141	100
B.II.	Pohledávky celkem	51	1 250	1 622
B.II.1.	Odběratelé	52	81	161
B.II.4.	Poskytnuté provozní zálohy	55	893	1 074
B.II.17.	Jiné pohledávky	68	0	83
B.II.18.	Dohadné účty aktivní	69	276	304
B.III.	Krátkodobý finanční majetek celkem	71	39 634	40 691
B.III.1.	Peněžní prostředky v pokladně	72	5	7
B.III.3.	Peněžní prostředky na účtech	74	39 629	40 684
B.IV.	Jiná aktiva celkem	79	1 842	1 440
B.IV.1.	Náklady příštích období	80	1 842	1 440
	Aktiva celkem	82	46 718	163 318

Označ.	PASIVA	Řádek	Stav k počátku období	Stav ke konci období
A.	Vlastní zdroje celkem	83	37 469	153 109
A.I.	Jmění celkem	84	37 158	153 031
A.I.1.	Vlastní jmění	85	3 851	119 466
A.I.2.	Fondy	86	33 307	33 565
A.II.	Výsledek hospodaření celkem	88	311	78
A.II.1.	Účet výsledku hospodaření	89	0	78
A.II.2.	Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	90	311	0
B.	Cizí zdroje celkem	92	9 249	10 209
B.III.	Krátkodobé závazky celkem	103	8 910	9 629
B.III.1.	Dodavatelé	104	572	645
B.III.5.	Zaměstnanci	108	4 227	4 788
B.III.7.	Závazky za instit soc.zab.a veř.zdr.poj.	110	2 172	2 530
B.III.9.	Ostatní přímé daně	112	421	515
B.III.10.	Daň z přidané hodnoty	113	159	218
B.III.11.	Ostatní daně a poplatky	114	217	109
B.III.12.	Závazky ze vztahu k SR	115	7	41
B.III.17.	Jiné závazky	120	76	45
B.III.22.	Dohadné účty pasivní	125	1 059	738
B.IV.	Jiná pasiva celkem	127	339	580
B.IV.1.	Výdaje příštích období	128	133	389
B.IV.2.	Výnosy příštích období	129	206	191
	Pasiva celkem	130	46 718	163 318

V Praze dne
9. 4. 2024

Odpovědná osoba (statutární zástupce):
PhDr. M. Prošek, PhD.
Podpis osoby:

PhDr. Martin Prošek, Ph.D.

Digitálně podepsal PhDr.
Martin Prošek, Ph.D.
Datum: 2024.04.16 15:26:01
+02'00'

Osoba odpovědná za sestavení:
Ing. H. Otáhalíková
Podpis osoby odpovědné za sestavení

Ing. Hana Otáhalíková

Digitálně podepsal Ing.
Hana Otáhalíková
Datum: 2024.04.16
15:07:29 +02'00'

Výkaz zisku a ztráty podle
Přílohy č.1 vyhlášky
č. 504/2002 Sb.

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY
v plném rozsahu
za období od 1.1. do
31.12.2023
(v celých tisících Kč)

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
Letenská 123/4
118 00 Praha 1
IČO 683 78 092

A.	Náklady	Řádek	Hlavní činnost	Hospodářská - jiná činnost	Celkem
A.I.	Spotřebované nákupy a nakupované služby	2	16 477	192	16 669
A.I.1.	Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. pol.	3	4 610	45	4 655
A.I.3.	Opravy a udržování	5	286	0	286
A.I.4.	Cestovné	6	702	0	702
A.I.5.	Náklady na reprezentaci	7	37	0	37
A.I.6.	Ostatní služby	8	10 842	147	10 989
A.II.	Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace	9	42	0	42
A.II.7.	Změna stavu zásob vlastní činnosti	10	42	0	42
A.III.	Osobní náklady	13	72 538	501	73 039
A.III.10.	Mzdové náklady	14	52 606	368	52 974
A.III.11.	Zákonné pojištění	15	17 308	122	17 430
A.III.13.	Zákonné sociální náklady	17	2 624	11	2 635
A.IV.	Daně a poplatky	19	116	0	116
A.IV.15.	Daně a poplatky	20	116	0	116
A.V.	Ostatní náklady	21	3 178	0	3 178
A.V.19.	Kurzové ztráty	25	16	0	16
A.V.22.	Jiné ostatní náklady	28	3 162	0	3 162
A.VI.	Odpisy, prodaný maj., tvorba rezerv a opr. pol.	29	1 293	0	1 293
A.VI.23.	Odpisy dlouhodobého majetku	30	1 293	0	1 293
	Náklady celkem	39	93 644	693	94 337
B.	Výnosy	Řádek	Hlavní činnost	Hospodářská - jiná činnost	Celkem
B.I.	Provozní dotace	41	83 896	0	83 896
B.I.1.	Provozní dotace	42	83 896	0	83 896
B.III.	Tržby za vlastní výkony a zboží	47	1 706	698	2 404
B.IV.	Ostatní výnosy celkem	48	8 115	0	8 115
B.IV.7.	Výnosové úroky	51	2 309	0	2 309
B.IV.8.	Kurzové zisky	52	18	0	18
B.IV.9.	Zúčtování fondů	53	4 156	0	4 156
B.IV.10.	Jiné ostatní výnosy	54	1 632	0	1 632
	Výnosy celkem	61	93 717	698	94 415
C.	Výsledek hospodaření před zdaněním	62	73	5	78
D.	Výsledek hospodaření po zdanění	63	73	5	78

V Praze dne 9. 4. 2024

Odpovědná osoba (statutární zástupce):
PhDr. M. Prošek, Ph.D.
Podpis osoby:

PhDr. Martin Prošek, Ph.D.
Digitálně podepsal PhDr. Martin Prošek, Ph.D.
Datum: 2024.04.16 15:26:40 +02'00'

Osoba odpovědná za sestavení:
Ing. Hana Otáhalíková
Podpis osoby odpovědné za sestavení:

Ing. Hana Otáhalíková
Digitálně podepsal Ing. Hana Otáhalíková
Datum: 2024.04.16 15:07:53 +02'00'

09.04.2024/ 14:16:41

© MAGION

Strana 1

PŘÍLOHA V ÚČETNÍ ZÁVĚRCE

v plném rozsahu v tis. Kč,
sestavená k 31. 12. 2023

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Letenská 123/4, 118 00 Praha 1, IČO: 683 78 092

Obsah

I. Základní údaje	3
II. Obecné účetní zásady	3
II.1. Dlouhodobý majetek	4
II.2. Zásoby	4
II.3. Pohledávky	4
II.4. Cizoměnové transakce	5
II.5. Časové rozlišení	5
II.6. Přijaté dotace	5
II.7. Vlastní jmění	5
II.8. Daň z příjmů	5
III. Doplňující údaje k výkazům	6
III.1. Změna metodiky účtování (vliv na porovnání s údaji minulých období)	6
III.2. Dlouhodobý majetek	6
III.3. Vlastní zdroje	6
III.4. Osobní náklady	7
III.5. Odměna přijatá auditorem	7
III.6. Přijaté dotace a přijaté dary	7
III.7. Výsledek hospodaření a daň z příjmu	8
III.8. Ostatní významné položky výkazů	8
IV. Významné události mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky ..	9
V. Nepřetržitost trvání	9

I. Základní údaje

Účetní období: 1. 1. 2023 – 31. 12. 2023

Název: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. (dále jen „ÚJČ“ nebo „Instituce“)
Sídlo Instituce: Letenská 123/4, 118 00 Praha 1
Právní forma: veřejná výzkumná instituce
Statutární zástupce: PhDr. Martin Prošek, Ph.D., ředitel

Datum vzniku: 1. 1. 2007

Zřizovatel: Akademie věd České republiky – organizační složka státu, IČO 601 65 171, která má sídlo Národní 1009/3, 117 20 Praha 1.

Účel: Účelem ÚJČ je uskutečňovat vědecký výzkum v oblasti jazykovědné bohemistiky, obecné jazykovědy a jazykového vzdělávání, a to i v interdisciplinárním kontextu, dále přispívat k využití výsledků výzkumu a zajišťovat jeho infrastrukturu včetně specializované výuky jazyků.

Hlavní činnost: Předmětem hlavní činnosti ÚJČ je vědecký výzkum v oblasti českého národního jazyka, jeho současného stavu a historického vývoje a jeho vztahu k jiným jazykům, zejména pokud jde o slovní zásobu, mluvnickou stavbu, slohovou diferenciaci a výstavbu textů, a dále v oblasti obecné jazykovědy a didaktiky jazyků včetně interdisciplinárních přesahů. Svou činností ÚJČ přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení, provádí konzultační a poradenskou činnost a poskytuje služby jazykové poradny a ústavní knihovny. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá domácí i mezinárodní vědecká setkání, konference a semináře a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum, včetně jazykové přípravy pracovníků pracovišť Akademie věd České republiky a pracovníků Akademie věd České republiky v českém jazyce i cizích jazycích se zaměřením na výzkum, vývoj a inovace, ověřování jazykových znalostí těchto pracovníků a organizace jazykových zkoušek pro tyto pracovníky. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Hospodářská - Jiná činnost: Předmětem jiné činnosti ÚJČ je výuka českého jazyka i cizích jazyků, ověřování jazykových znalostí a organizace jazykových zkoušek, pokud nejde o zajišťování infrastruktury výzkumu podle hlavní činnosti. Podmínky jiné činnosti určují příslušná podnikatelská oprávnění a zákon o veřejných výzkumných institucích. Rozsah jiné činnosti nesmí přesáhnout 20 % pracovní kapacity ÚJČ.

II. Obecné účetní zásady

Účetnictví je vedeno v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a podle vyhlášky MF ČR č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, a podle Českých účetních standardů pro účetní jednotky, u kterých není hlavním předmětem činnosti podnikání. Dále se ÚJČ řídí zákonem č. 341/2005 Sb., o v. v. i., zákonem č. 420/2005 Sb., zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Účtový rozvrh je sestavený dle směrné

účetní osnovy upravené dle pokynů zřizovatele. Dále je v účetnictví zohledněn zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, a vyhl. č. 416/2004 Sb., kterou se tento zákon provádí.

Účetní záznamy jsou zpracovávány informačním systémem Magion. Účetní záznamy v tištěné podobě jsou uloženy v archivu ÚJČ a účetní záznamy v elektronické podobě jsou zálohovány na serverech ve vlastnictví a správě Instituce.

II.1. Dlouhodobý majetek

Dlouhodobý hmotný i nehmotný majetek se oceňuje v pořizovacích cenách, které obsahují cenu pořízení a náklady s pořízením související. Náklady na technické zhodnocení dlouhodobého majetku zvyšují jeho pořizovací cenu. Dlouhodobý majetek je odpisován do nákladů na základě předpokládané doby životnosti příslušného majetku. Při pořízení dlouhodobého majetku a technického zhodnocení, pokud jsou částečně nebo zcela pořízeny z přijaté dotace, se vlastní jmění zvýší o částku ve výši přijaté dotace. Při odpisování tohoto majetku se postupuje podle § 35 odst. 9 vyhl. č. 504/2002 Sb.

Instituce eviduje v dlouhodobém hmotném majetku hmotný majetek s dobou použitelnosti delší než 1 rok a s pořizovací cenou vyšší než 80 tis. Kč, účtuje o něm na účtech dlouhodobého majetku a vykazuje ho v rozvaze.

Drobný hmotný majetek (je definován pořizovací cenou vyšší než 3 tis. Kč a dobou použitelnosti delší než 1 rok) se odpisuje jednorázově při zařazení do používání. Tento majetek je evidován na podrozvahových účtech 990100 a 990300. Ve výjimečných případech eviduje účetní jednotka v podrozvahové evidenci drobný majetek s nižší pořizovací cenou (např. elektrické ruční nářadí, elektrické přístroje, u kterých je povinně prováděna revize, mobilní telefony, iPody apod.)

Instituce eviduje v dlouhodobém nehmotném majetku nehmotný majetek s dobou použitelnosti delší než 1 rok a s pořizovací cenou vyšší než 80 tis. Kč.

Drobný nehmotný majetek (je definován pořizovací cenou vyšší než 7 tis. Kč a dobou použitelnosti delší než 1 rok) se odpisuje jednorázově při zařazení do používání. Tento majetek je evidován na podrozvahovém účtu 990200.

Na účtu 028, je evidován drobný majetek, který byl převeden na Instituci při jejím vzniku k 1. 1. 2007.

II.2. Zásoby

Instituce eviduje v zásobách výroby – odborné publikace (zejména časopisy), které vydává a prodává. Povinné výtisky a autorské výtisky jsou poskytovány zdarma. Některé publikace jsou zasílány zahraničním i tuzemským odběratelům výměnou za jiné publikace. O výrobcích účtuje způsobem B.

II.3. Pohledávky

Pohledávky se oceňují při svém vzniku jmenovitou hodnotou. Instituce může tvořit pouze opravné položky k pohledávkám vymezené zákonem č. 593/1992 Sb. o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu. V roce 2023 nebyly vytvořeny, stejně jako v minulých letech žádné opravné položky.

II.4. Cizoměnové transakce

Majetek, závazky a pohledávky pořízené v cizí měně se oceňují v českých korunách v kurzu platném k okamžiku uskutečnění účetního případu (tj. vyhlášeným ČNB k předchozímu pracovnímu dni). K rozvahovému dni se provádí přepočítání aktiv a závazků v cizí měně kurzem ČNB platným k rozvahovému dni.

II.5. Časové rozlišení

Náklady a výnosy účtuje Instituce do období, s nímž časově a věcně souvisejí, přičemž náklady a výdaje, výnosy a příjmy, které se týkají budoucích období, časově rozlišuje.

II.6. Přijaté dotace

Přijaté dotace jsou prostředky poskytnuté Instituci z veřejných zdrojů.

Nárok na dotaci je účtován na vrub příslušného analytického účtu 346 souvztažně se zápisem na příslušném analytickém účtu 691 (v případě provozních dotací) nebo příslušném analytickém účtu 916 – Fond reprodukce majetku (v případě investičních dotací), a to v okamžiku, kdy je již známa přesná výše nároku na dotaci (tj. na základě příslušného správního rozhodnutí či na základě vyúčtování čerpání prostředků na příslušný účel/projekt) a dotace byla již poskytovatelem zaslána na účet Instituce. Do tohoto okamžiku jsou poskytnuté dotační prostředky evidovány na účtech přijatých záloh na dotace (účet 347) s případným analytickým rozlišením prostředků určených pro spolupříjemce dotace.

Výše uvedená metodika je uplatňována počínaje rokem 2022; v předchozích obdobích byly přijaté dotace podléhající finančnímu vypořádání účtovány zálohově na účtu 347 a nárok na dotaci ve výši uznaných nákladů projektu se účtoval přes dohadné položky aktivní, přičemž výše uznaných nákladů projektu a zálohová dotace byly vypořádány až v následujícím účetním období po schválení dílčí nebo závěrečné zprávy poskytovatelem.

V případě, že je vynaloženo v rámci dotovaného projektu více finančních prostředků, než bylo zatím v rámci dotace přijato, účtuje instituce na vrub účtu skupiny 385 – Příjmy příštích období ve prospěch účtu 691 – Dotace, tak aby výsledek hospodaření z dotace byl vždy nulový.

II.7. Vlastní jmění

Instituce má zavedeny analytické účty k účtu 901 – Vlastní jmění, aby bylo zřejmé, z jakých zdrojů je dlouhodobý majetek financován. Na účtu 901000 je zachycena zůstatková cena dlouhodobého majetku financovaná z vlastních zdrojů a na účtu 901100 je zachycena zůstatková cena dlouhodobého majetku financovaná z dotace nebo nabytá bezúplatně.

II.8. Daň z příjmů

Instituce je veřejně prospěšným poplatníkem v souladu s §17a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). Instituce uplatňuje osvobození darů podle §19b odst. 2 b) ZDP a odčitatelnou položku dle §20 odst.7 ZDP vždy, když je to možné.

III. Doplnující údaje k výkazům

III.1. Změna metodiky účtování (vliv na porovnání s údaji minulých období)

V roce 2023 došlo ke změně způsobu účtování čerpání prostředků ze sociálního fondu na příspěvek na stravenkový paušál pro zaměstnance. V minulých letech bylo použití prostředků sociálního fondu na stravenkový paušál účtováno rozvahovým způsobem na vrub účtu 912- Sociální fond a ve prospěch účtu 331- Zaměstnanci. Od roku 2023 je čerpání prostředků ze sociálního fondu na stravenkový paušál účtováno výsledkovým způsobem, tj. na vrub účtu 527- Zákonné sociální náklady a ve prospěch účtu 331-Zaměstnanci se souvztažným zápisem na vrub účtu 912 – Sociální fond a ve prospěch účtu 648-Zúčtování fondů. Z tohoto důvodu údaje uvedené ve výkazu zisku a ztrát v řádku 17 A.III.13 a v řádku 53 B.IV.9 zahrnují v roce 2023 navíc částku ve výši 521 tis. Kč z titulu příspěvku na stravenkový paušál na rozdíl od roku 2022, kdy tento údaj v příslušných řádcích zahrnut nebyl. Při případném porovnání výkazu zisku a ztrát mezi roky 2023 a 2022 je třeba tuto skutečnost vzít v úvahu.

III.2. Dlouhodobý majetek

Přehled dlouhodobého majetku je uveden v Příloze č. 1.

Nejvýznamnějším přírůstkem na účtech dlouhodobého majetku je nabytí budovy včetně pozemku od České republiky – Úřadu pro zastupování ve věcech majetkových na základě „Smlouvy o bezúplatném převodu vlastnického práva k nemovité věci s omezujícími podmínkami a o zřízení práva věcného“. Budova bude po rekonstrukci využita jako sídlo ÚJČ a budou do ní přestěhována všechna pražská pracoviště ÚJČ. Nemovité věci nabyté bezúplatně dle smlouvy byly oceněny znaleckým posudkem a zaúčtovány v následujících reprodukčních cenách:

• Pozemek	55,783 tis. Kč
• Budova	60,107 tis. Kč
• Zpevněné plochy	41 tis. Kč

Vzhledem k tomu, že faktický stav budovy neumožňuje její užívání, je budova v hodnotě 60.107 tis. Kč evidována na účtu skupiny 042, kam byly v roce 2023 dále zaúčtovány náklady vynaložené na přípravu rekonstrukce budovy v celkové výši 714 tis. Kč (712 tis. Kč financováno z dotace; 2 tis. Kč z vlastních zdrojů).

K budově a pozemku se váže věcné břemeno, dle kterého je ÚJČ povinný umožnit vlastníkovi sousedního objektu vstup ke kotelně, která byla vybudována vlastníkem sousedního objektu a je umístěna v nabyté budově ÚJČ. Dále ÚJČ nesmí nabyté nemovité věci ani jejich část zcizit ani je zatížit ve prospěch třetích osob, a to po dobu 20 let od nabytí.

Dalším přírůstkem na účtech dlouhodobého majetku bylo technické zhodnocení SW-aplikace Alexis ve výši 225 tis. Kč.

III.3. Vlastní zdroje

K 31. 12. 2023 byl zůstatek účtu 901 - vlastní jmění ve výši 119.465 tis. Kč. Výrazný nárůst vlastního jmění je způsoben bezúplatným nabytím nemovitých věcí uvedených v článku III.2 výše.

Zisk roku 2022 byl převeden do rezervní fondu. V průběhu roku byla z rezervního fondu použita částka 146 tis. Kč (odpovídající daňové úspore z roku 2022) k úhradě nákladů hlavní činnosti nezajištěných výnosy. Rezervní fond k 31. 12. 2023 vykazuje zůstatek ve výši 12 468 tis. Kč.

Zůstatek fondu reprodukce majetku je ve výši 17 740 tis. Kč.

III.4. Osobní náklady

K 31. 12. 2023 bylo v ÚJČ zaměstnáno 123 osob; v roce 2023 činil průměrný přepočtený počet zaměstnanců 104 osob.¹

Počet členů: dozorčí rada	5 (z toho 4 externí)
rada pracoviště	15 (z toho 5 externích)
ředitel	1

Mzdové náklady celkem:	52 974 tis. Kč
Zákonné pojištění:	17 430 tis. Kč
Zákonné sociální náklady:	2 635 tis. Kč
Osobní náklady celkem:	73 039 tis. Kč
Z toho odměny dozorčí radě, radě pracoviště:	346 tis. Kč

Závazky ze sociálního pojištění ve výši 1 768 tis. Kč a závazky ze zdravotního pojištění ve výši 763 tis. Kč splatné po 31. 12. 2023 byly uhrazeny dne 5. 1. 2024.

Závazky k finančnímu úřadu z titulu přímých daní ve výši 515 tis. Kč, z titulu DPH ve výši 218 tis. a poplatků ve výši 109 tis. Kč splatné po 31. 12. 2023 byly uhrazeny dne 5. 1. 2024, 22. 1. 2024 a 1. 2. 2024.

Členům orgánů v roce 2023 nebyly poskytnuty žádné funkční požitky, nebyly jim poskytnuty ani žádné půjčky, úvěry, záruky či jiná plnění.

V roce 2023 uzavřela Instituce smlouvy s třemi jinými institucemi, jejichž zřizovatelem je Akademie věd České republiky a v jejichž dozorčí radě, resp. radě pracoviště působí člen dozorčí rady ÚJČ resp. člen rady ÚJČ. Jednalo se však v zásadě o běžné obchodní vztahy nevýznamné povahy, s výjimkou smlouvy o dílo týkající se digitalizace etymologického slovníku, v níž Instituce vystupuje jako vedlejší účastník (odběratel), přičemž hlavním odběratelem je Slovanský ústav, jehož ředitelem je externí člen rady ÚJČ.

III.5. Odměna přijatá auditorem

V daném účetním období firma Angel's Auditing s. r. o., obdržela odměnu ve výši 98 tis. Kč za audit účetní závěrky 2022.

III.6. Přijaté dotace a přijaté dary

V roce 2023 obdržela Instituce provozní dotaci od zřizovatele ve výši 72 269 tis. Kč. Na výzkum a vývoj dále Instituce přijala provozní dotace od jiných subjektů ve výši 11 627 tis. Kč; z toho 3 087 tis. Kč od Grantové agentury ČR, 1 765 tis. Kč od Technologické agentury ČR a 6 775 tis. Kč od ostatních resortů.

Dále Instituce obdržela od zřizovatele investiční dotaci v celkové výši 937 tis. Kč, přičemž z toho bylo 712 tis. Kč vynaloženo na náklady související s připravovanou rekonstrukcí budovy a 225 tis. Kč na technické zhodnocení softwaru Alexis sloužícího k tvorbě Akademického slovníku současné češtiny.

V roce 2023 byly přijaty knižní dary v hodnotě 94 tis. Kč. Nebyly poskytnuty žádné dary.

¹Podív nezahrnují externí členy rady pracoviště a dozorčí rady.

III.7. Výsledek hospodaření a daň z příjmu

Za rok 2023 Instituce vykazuje zisk ve výši 78 tis. Kč před zdaněním, přičemž zisk z hlavní činnosti činí 73 tis. Kč a zisk z jiné činnosti činí 5 tis. Kč.

Základ daně byl stanoven v souladu se ZDP úpravou účetního zisku o daňově nerelevantní náklady a výnosy a činí 185 tis. Kč. V důsledku uplatnění odčitatelné položky od základu daně dle §20 odst.7 ZDP je daňová povinnost nulová a výše daňové úlevy činí 39 tis. Kč.

V roce 2023 použila Instituce finanční prostředky získané z daňové úlevy uplatněné ve zdaňovacím období roku 2022 ve výši 146 tis Kč na úhradu osobních nákladů pracovníků odd. vědeckých informací.

V roce 2023 bylo provedeno účtování na účtu 932 – Nerozdělený zisk, ztráta minulých let z důvodu opravy účtování roku 2022. Dopad na HV roku 2022 byl však nulový, protože oprava účtování v celkové částce 16,5 tis. Kč se týkala ve stejné výši nákladů i výnosů.

III.8. Ostatní významné položky výkazů

- Poskytnuté provozní zálohy (rozvaha aktiva B.II.4) 1.074 tis. Kč
(zejména zálohy na energie a vodu)
- Náklady příštích období (rozvaha aktiva B.IV.1) 1.440 tis. Kč
(zejména časové rozlišení nákladů vynaložených na nákup většího počtu víceletých SW-licencí a služeb souvisejících s informačními technologiemi používanými Institucí, náklady na tvorbu „pasivních“ webových stránek, předplatné, pojištění apod.)
- Dohadné účty pasivní (rozvaha pasiva B.III.22) 738 tis. Kč
(nevyfakturované dodávky energií a služeb pro pracoviště Instituce týkající se roku 2023)
- Spotřeba materiálu, energie a ostatních neskl. dodávek 4.655 tis. Kč
(výkaz zisku a ztráty A.I.1.) (zejména energie, nákup drobného majetku, odborná literatura)
- Náklady - Ostatní služby (výkaz zisku a ztráty A.I.6) 10.989 tis. Kč
(nájemné a služby související s provozem pracovišť, IT služby, náklady na externí vyučující jazyků, náklady na stěhování oddělení Kabinetu studia jazyků, výroba a distribuce odborných časopisů a publikací, a jiné)
- Jiné ostatní náklady (výkaz zisku a ztráty A.V.) 3.178 tis. Kč
(zejména tvorba fondu účelově určených prostředků, pojistné)
- Tržby za vlastní výkony a zboží (výkaz zisku a ztráty B.III.) 2.404 tis. Kč
(tržby za odborná stanoviska, jazykové dotazy, jazykové kurzy a semináře, prodej odborných časopisů)
- Výnosové úroky (výkaz zisku a ztráty B.IV.7) 2.309 tis. Kč
(úroky z bankovních termínovaných vkladů a běžného účtu)

- Zúčtování fondů (výkaz zisku a ztráty B.IV.9) 4.156 tis. Kč
(zúčtování čerpání sociálního fondu, fondu účelově určených prostředků a rezervního fondu)
- Jiné ostatní výnosy (výkaz zisku a ztráty B.IV.10) 1.632 tis. Kč
(zejména zúčtování poměrné části odpisů majetku pořízeného z dotace)

IV. Významné události mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky

Mezi rozvahovým dnem a okamžikem sestavení účetní závěrky nenastaly žádné významné události.

V. Nepřetržitost trvání

Statutární orgán Instituce vyhodnotil na základě stávajících skutečností případný vliv aktuální situace v Ruské federaci, na Ukrajině a v dalších dotčených zemích na činnost Instituce. Statutární orgán se domnívá, že s ohledem na charakter činnosti Instituce nehrozí Instituci žádné významné dopady, které by měly vliv na ocenění majetku a závazků Instituce v účetní závěrce roku 2023, a ani není ohrožen předpoklad nepřetržitého trvání Instituce. Statutární orgán Instituce dále prohlašuje, že mu nejsou známy žádné významné skutečnosti ani rizika, které by měly zásadní vliv na zajištění financování činnosti Instituce a bránily tak Instituci pokračovat v činnosti v roce 2024.

V Praze dne 9. 4. 2024

Sestavila: Ing. Hana Otáhalíková, hlavní účetní

Ing. Hana Otáhalíková
Digitálně podepsal
Ing. Hana Otáhalíková
Datum: 2024.04.16
15:08:27 +02'00'

Statutární orgán: PhDr. Martin Prošek, Ph.D., ředitel

PhDr. Martin Prošek, Ph.D.
Digitálně podepsal
PhDr. Martin Prošek,
Ph.D.
Datum: 2024.04.16
15:27:27 +02'00'

Příloha č. 1 – Rozpis dlouhodobého majetku

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.
Letenská 123/4, 118 00 Praha 1
IČO: 68378092
<http://www.ujc.cas.cz>